

**Державна установа "Науково-методичний центр
інформаційно-аналітичного забезпечення вищих
навчальних закладів "Агроосвіта"**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**з проведення конкурсу серед студентів ВНЗ Мінагрополітики
на кращий бізнес-план зі створення**

**БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ**

КИЇВ – 2014

Матеріали розроблені на виконання доручення Міністра аграрної політики та продовольства України від 30 вересня 2013 року №17780/24-128, Департаменту науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій від 03 жовтня 2013 № 18-1-13 /783 щодо започаткування щорічного конкурсу серед студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ) III – IV рівня акредитації на кращий бізнес-план зі створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на селі, надання студентам практичних навичок з організації кооперативних формувань, залучення молоді до розвитку сільських територій та підвищення рівня доходів і зайнятості сільських жителів, активізації їх участі в реформуванні рідного села.

Підготовлено

Фахівцями ДУ НМЦ "Агроосвіта" з використанням матеріалів Проекту USAID "Агроінвест", з використанням матеріалів ПРО ООН "Місцевий розвиток спрямований на громаду" (МРГ-II), СОК "Козацький Союз", Центру аграрних реформ, Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України, Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ З ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ	5
ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ДУ "НМЦ "АГРООСВІТА"	5
ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ	5
Відповідальний координатор:.....	6
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ	7
Особливість конкурсного завдання 2014 року.....	7
Вимоги до оформлення робіт та комплекту документації, яка надається учасниками.....	9
ОЦІНЮВАННЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ.....	10
ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ У 2014 РОЦІ.....	12
ПЕРЕЛІК ЕТАПІВ ПІДГОТОВКИ БП УЧАСНИКАМИ КОНКУРСУ	13
1 етап. Обстеження сільської/районної ради (Анкета 1).....	13
2 етап. Визначення напрямів діяльності СОК. Опитування представників ДГ/місцевих ВСП (Анкета 2).....	13
3 етап. Розробка бізнес-плану.....	13
Заповнення анкети загально-адміністративних витрат (Анкета 3).....	13
Заповнення анкети для планування діяльності по кожній послугі (Анкета 4)	13
Анкета 1	14
Анкета 2	16
Анкета 3	17
Анкета 4	19
ОСНОВНІ ПОМИЛКИ, ЯКІ БУЛИ ВИЯВЛЕНИМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО КОНКУРСУ БІЗНЕС-ПЛАНІВ ЗІ СТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ	21
Приклад бізнес-плану та його форма.....	24
Заплановані індикатори успішності проекту	57
ДОДАТКИ ДО БП	59
Вимоги до якості.....	59
Взаємодія з місцевими органами влади та контролюючими органами.....	62
Перелік основних документів, необхідних для оформлення кредиту	64
Як користуватися Бізнес-калькулятором.....	66
CURRICULUM VITAE.....	71
Доповідь до презентації проекту.....	73
СПИСОК ЕКСПЕРТІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЕКСПЕРТНОЇ КООПЕРАТИВНОЇ РАДИ	75

Скорочення

- АТ – акціонерне товариство;
- БП – бізнес-план;
- БК – бізнес калькулятор - програма розрахунків БП в форматі Excel;
 - ВАССР – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
 - ВГЕКР – Всеукраїнська громадська експертна кооперативна рада
 - ВСП – виробники сільськогосподарської продукції;
- ДГ – домогосподарства;
- ДПА – державна податкова адміністрація
- ЗЗ – загальні збори СОК;
- ЗП – зарплата;
- ІПН - ідентифікаційний номер платника податків;
- ІГ – індивідуальне господарство;
- МТБ – матеріально-технічна база СОК;
- ОСГ – особисті селянські господарства (домогосподарства);
- КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності;
- КОПФГ – класифікатор організаційно-правових форм господарювання;
- ПКД – проектно-кошторисна документація;
- ПВГД – правила внутрішньої господарської діяльності СОК;
- ПММ – паливно-мастильні матеріали;
- ПП – приватне підприємство;
- РНПЦ - Регіональний навчально-практичний центр розвитку сільських територій при ВНЗ;
- РЕКОМЕНДАЦІЇ – цей методичний матеріал;
- СОК – сільськогосподарський обслуговуючий кооператив;
- СУСОКУ - Союз учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України
- УЗ – установчі збори СОК;
- ТД – торговий дім;
- ТЕО – техніко-економічне обґрунтування;
- ФЗП – фонд заробітної плати;
- ФГ – фермерське господарство;

ЗАГАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ З ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ

ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ДУ "НМЦ "АГРООСВІТА"

1. Розсилає до навчальних закладів відповідні листи про початок конкурсу та пакет документації.
2. Контролює дотримання закладами рекомендацій з розробки БП орієнтовного календарного графіку проведення конкурсу що наведений нижче.
3. Забезпечує інформаційну та консультаційну підтримку з проведення конкурсу учасників та керівництва ВНЗ за контактами, вказаним в листі про оголошення конкурсу.
4. Розміщує інформацію про конкурс на сайтах.
5. Створює та затверджує відповідним наказом комісію незалежних експертів¹, які відберуть серед робіт переможців ВНЗ три найкращих БП.
6. Координує співпрацю між всіма учасниками конкурсу та організаціями, які залучаються до проведення конкурсу.

ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Після оголошення початку конкурсу відповідним наказом:

1. Створюється та затверджується склад комісії з проведення внутрішнього конкурсу та відбору одного переможця.

До складу комісій входять представники:

- керівництва навчального закладу;
- кафедр, викладачі яких є керівниками конкурсантив;
- регіонального навчально-практичного центру розвитку сільських територій (РНПЦ);

*за згодою*²:

- обласних організацій Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України (СУСОКУ);
- Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад (ВАССР);
- Всеукраїнської громадської експертної кооперативної ради (ВГЕКР).

2. Визначає терміни проведення відповідних етапів конкурсу, відповідно орієнтовного календарного графіку проведення конкурсу, що наведений нижче.

3. Зобов'язує відповідні підрозділи закладу інформувати студентів щодо конкурсу через наявні у закладі засоби масової інформації, сайти, розміщення оголошень у відповідних місцях приміщення закладу.

¹ До складу комісії залучаються фахівці, які не пов'язані із навчальними закладами.

² Контакти: СУСОКУ - http://www.coop-union.org.ua/?page_id=166, ВАССР - <http://vassr.org/#>

4. Визначає необхідні інформаційні заходи, які будуть проведеними з метою інформування громадськості щодо проведення конкурсу та його результатів у власних та регіональних друкованих та електронних ЗМІ.

5. Визначає відповідального координатора з проведення внутрішнього конкурсу.

Відповідальний координатор:

- веде реєстр учасників конкурсу та надає на затвердження комісією їх перелік;

- у відповідності із графіком, надсилає до ДУ "НМЦ "Агроосвіта" копії наказів закладу щодо проведення конкурсу, Список учасників з їх даними, відповідно до форми, що надається нижче, іншу необхідну інформацію (зразок звітної таблиці надається в кінці розділу);

- сприяє забезпеченню студентів–учасників конкурсу цими Рекомендаціями, проведенню консультацій на місцях – викладачами або спеціалістами РНПЦ³ та дистанційно – фахівцями, які визначені ДУ "НМЦ "Агроосвіта";

- за участю керівників робіт контролює відповідність оформлення робіт згідно критеріям, визначеним у Рекомендаціях;

- сприяє учасникам конкурсу в отриманні від навчального закладу відповідних звернень до виконавчих органів влади, органів самоврядування, інших організацій та сільськогосподарських підприємств щодо отримання необхідної інформації;

- здійснює необхідні контакти із ДУ "НМЦ "Агроосвіта";

- організовує оцінку робіт членами комісії (зразок бланка див. нижче), узагальнює дані та виносить на затвердження комісії;

- після визначення комісією одного переможця - надсилає копію протоколу засідання комісії з його затвердження та пакет документів в паперовому та електронному вигляді до ДУ "НМЦ "Агроосвіта" для участі у всеукраїнському конкурсі;

- з метою створення ДУ "НМЦ "Агроосвіта" бібліотеки студентських робіт, надсилає паперові версії бізнес-планів *учащих* учасників до неї, а їх електронні версії - на електронні адреси agroreforms@gmail.com, village@smcae.kiev.ua;

- надсилає копії регіональних інформаційних матеріалів, які стосуються проведення конкурсу (статті у ЗМІ, посилення на сайти, теле-, радіо передачі тощо) до ДУ "НМЦ "Агроосвіта" та Управління масової інформації, зв'язків з громадськістю та інформатизації Мінагрополітики України.

³ Перелік контактів центрів додається.

СПИСОК УЧАСНИКІВ
конкурсу серед студентів на кращий бізнес-план зі створення
сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на селі у

назва закладу

№	П.І.Б. претендента	Керівник	Кафедра/ факультет	Попередньо: місце досліджень та розробки БП, назви насел.пункту, ради, інш.	Контактні дані, телеф. с кодом, ел. пошта
1.					

_____ Підпис відповідального координатора

_____.____.2014 р.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ

ВВ! Особливості БП для СОК

Особливість зумовлена тим, що:

- кооператив має неприбуткову природу;
- СОК здійснює діяльність зі збільшення доходів своїх членів;
- відсутні додаткові джерела надходжень на комерційних засадах;
- члени залишаються власниками своєї продукції;
- члени кооперативу є одночасно його клієнтами;
- використовуються принципи демократичного керування.

Особливість конкурсного завдання 2014 року

Окрім створення локального СОК додане нове завдання – створення **РЕГІОНАЛЬНОГО**⁴ обслуговуючого кооперативу, членами якого мають бути ДГ та/або місцеві ВСП. Метою такої організації є максимальне збільшення прибутків усіх своїх членів⁵ за рахунок та/або:

- налагодження переробки та збуту місцевої сільськогосподарської сировини на внутрішньому ринку;
- організації прямого експорту с/г продукції та/або продукції її переробки;
- формування оптових закупок добрив, засобів захисту рослин, насіння, техніки, палива за мінімальними (гуртовими) цінами в Україні;
- продажу врожаю за максимальними цінами;
- колективного інвестування, кредитної спілки;
- створення кооперативної інфраструктури аграрного ринку (елеваторів, складів зі збереження плодоовочевої продукції, переробних експортоорієнтованих підприємств, логістики).

⁴ Це може бути районний або міжрайонний рівень.

⁵ Прикладом може бути СОК "Козацький союз" <http://www.kzc.org.ua/>. (можливо додати ще приклади)

Загальні вимоги та критерії оцінки

1. БП має розробити студент⁶, який проживає в зазначеному регіоні (районі, селі).
2. Відповідати Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію" і принципам кооперації.
3. Мати окремі розрахунки не більше як для 3-х видів діяльності. **ОСОБЛИВА УВАГА:** види діяльності СОК мають бути **ОБСЛУГОВУЮЧИМИ** (відповідати розділу 2 вищевказаного Закону) та бути **продовженням наявної діяльності** ДГ та/або невеликих місцевих ВСП зі статусом юридичної особи чи без, з урахуванням сільськогосподарської спеціалізації регіону⁷.
4. Необхідно чітко описати технології, які будуть використовуватися та скласти ретельний перелік обладнання, вказати його постачальників та ціни з можливістю їх перевірки (вказувати джерело в Інтернеті, телефон постачальника, в додатках надати прайс-листи поточного року).
5. Усі вказані в бізнес-плані учасники СОК (члени ДГ, юридичні особи, кандидати до керівництва СОК тощо) мають бути *реальними*. Для здійснення перевірки та уточнення даних необхідно вказувати їхні контактні телефони.
6. Має бути передбачено створення робочих місць для молоді та/або жінок.
7. Сукупна частка фінансової участі майбутніх членів СОК має бути не меншою: для домогосподарств - 10%, ВСП –30% від обсягу всіх інвестицій
8. До БП необхідно надати лист підтримки від органів самоврядування та влади. В змісті листа має бути висловлена їх оцінка реальності впровадження БП в даній громаді/регіоні, підтверджені обрані напрями діяльності майбутнього СОК, гарантована подальша підтримка у його створенні, вказаний можливий вплив від створення СОК на соціально-економічний стан та довкілля тощо. Листи підтримки від спонсорів та донорів надають переваги.
9. Анкети з підготовки бізнес-плану ("Анкета сільської/районної ради", "З виявлення напрямів економічного розвитку домогосподарства/ВСП", "Загально-адміністративних витрат" та "Вихідні дані для планування діяльності з надання послуг") мають бути підписаними/завіреніми відповідним керівником органу самоуправління (сільська/районна ради).

1. Особливості бізнес-плану зі створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу у конкретному селі/сільській раді має відповідати таким критеріям:

- 1.1. Максимальний обсяг інвестицій для створення СОК має бути не більшим 500 000 грн, термін організації діяльності СОК – не більше 2-х років. У

⁶ Участь у конкурсі групи розробників підтримується, якщо в БП передбачено їх подальше працевлаштування у зазначеному кооперативі або розробники є мешканцями регіону, де планується створити СОК.

⁷ ВСП можуть рахуватися, зокрема, фермери, товариства з обмеженою відповідальністю та ін., які мають у користуванні, наприклад, не більше 1000 га орної землі та/або 300 голів худоби, валових надходжень від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 1 500 000 грн/рік, мати не більше 10 найманих працівників (у т.ч. сезонних).

разі потреби більшої суми або термінів, можливо передбачити черговість впровадження⁸.

1.2. Членами СОК мають стати не менше 30% домогосподарств (членами СОК будуть фізичні особи – представники (або всі члени) домогосподарства) села/сільської ради та/або 50% ВСП⁹ (але не менше 2).

1.3. Доходи членів СОК мають зрости мінімум на 10%.

1.4. Має бути передбачено створення робочих місць для молоді та/або жінок.

1.5. Сукупна частка фінансової участі майбутніх членів СОК має бути не меншою для домогосподарств - 10%, ВСП –30% від обсягу всіх інвестицій¹⁰.

2. Особливості БП зі створення РЕГІОНАЛЬНОГО сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу має відповідати таким критеріям:

2.1. Максимальний обсяг інвестицій для створення СОК має бути не більшим 5000000 грн, термін організації діяльності СОК – не більше 5-ти років. У разі потреби більшої суми або термінів, можливо передбачити черговість впровадження¹¹.

2.2. Членами СОК мають стати не менше 20% домогосподарств району та/або 30% ВСП¹² (але не менше 4) чи місцевих СОКів.

2.3. Доходи членів СОК мають зрости мінімум на 20%.

2.4. Повинно бути створено не менше 5-ти робочих місць.

Вимоги до оформлення робіт та комплекту документації, яка надається учасниками

1. На початку БП необхідно вказати контактні дані розробника та керівника роботи (їх адреси, номери мобільних телефонів, e-mail тощо) для здійснення уточнень та консультацій.

2. БП має бути оформлений у форматі Word і Excel за формою та зразками, які надаються в даних Рекомендаціях та на сайті ДУ "НМЦ "Агроосвіта".

Вимоги до оформлення робіт:

- формат паперу - А4;
- шрифт - Times New Roman, 14 кегль (розмір),
- міжрядковий інтервал у розділах – одинарний;
- кількість розділів БП та формат таблиць має бути як у зразку.

⁸ Якщо загальна вартість проекту перевищує 500 тис. грн, необхідно обрати лише такий вид діяльності СОК, який можливо фінансувати в межах зазначеної суми, решту інвестицій – перенести на наступні терміни.

⁹ Членами СОК можуть бути або тільки члени ДГ, або тільки ВСП, або можуть бути обидві категорії.

¹⁰ Наприклад, якщо обсяг всіх інвестицій складає 500 000 грн., то сукупний фінансовий внесок домогосподарств має бути не меншим 50 000 грн, ВСП – 150 000 гривень. Решта необхідних інвестицій має бути залученою з любых реальних джерел (кредит, допомога сторонніх організацій, держави тощо).

¹¹ Якщо загальна вартість проекту перевищує 500 тис. грн, необхідно обрати лише такий вид діяльності СОК, який можливо фінансувати в межах зазначеної суми, решту інвестицій – перенести на наступні терміни.

¹² Членами СОК можуть бути або тільки члени ДГ, або тільки ВСП, або можуть бути обидві категорії.

3. Для перевірки та відбору робіт до конкурсної комісії ВНЗ необхідно надати:

3.1. Електронний архів¹³, назва якого відповідає вимогам і який має містити:

- електронні файли БП та БК у форматі Word та Excel;
- презентацію в електронному вигляді у форматі Power Point в обсязі не більше 8 слайдів;
- резюме-виступ БП обсягом не більше 1 сторінки;
- мотиваційний лист¹⁴;
- CV по формі згідно додатку наданому в кінці Рекомендацій;
- 2 фото - офіційне (як на паспорт) та неофіційне (презентабельне, на нейтральному фоні) з якістю не менше 1200 пікселів.

3.2. Два прошитих паперових примірники БП. Роботи повинні мати презентаційний (офіційний) вигляд (титульна сторінка захищена прозорою обкладинкою, прошита пластиковою пружинкою та ін.). Усі розрахунки, які містяться в БП, мають бути зроблені у форматі Excel та бути тотожними розрахункам, які містяться в БП у форматі Word.

ОЦІНЮВАННЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Члени комісії оцінюють кожну роботу за 10-ти бальною системою, дотримуючись основних вимог, які викладені в попередньому розділі та за формою, наведеною нижче.

ОЦІНКИ ЧЛЕНА КОМІСІЇ

П.І.Б., посада

**учасників конкурсу серед студентів на кращий бізнес-план зі створення
сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на селі у**

назва закладу

№	П.І.Б. претендента	Назва БП (СОК)	Оцінка (1 ... 10)	Коментар/ зауваження щодо оцінки
1.				

_____ Підпис

_____._____.2014 р.

¹³ Назви ВСІХ файлів та архіву мають складатися з прізвища конкурсанта, аббревіатур спеціальності та ВНЗ (наприклад: Кононенко, Економіка підприємств, Сумський національний аграрний університет – kononenko_ekonom_snau.*)

¹⁴ В мотиваційному листі має бути вказано чому цей БП є унікальним та визначити здібності та професійний інтерес розробника у даній галузі тощо.

Після оцінювання, складається таблиця всіх учасників конкурсу, в якій вони ранжуються від більшого підсумовуючого балу до меншого. Підсумовуючий бал складається з суми індивідуальних оцінок членів комісії, які оцінюють учасників. Вважається переможцем тільки **одна** робота, яка набрала найбільшу суму.

ФІНАЛЬНІ ОЦІНКИ

**учасників конкурсу серед студентів на кращий бізнес-план зі створення
сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на селі у**

назва закладу					
№	П.І.Б. претендента	Назва БП (СОК)	Керівник/ кафедра	Балів ¹⁵	Коментар/ зауваження щодо оцінки
1.					

_____ Підпис голови комісії

_____.____.2014 р.

В разі рівної кількості балів у декількох учасників – рішення приймається голосуванням із врахуванням зауважень та коментарів членів комісії, наданих у відповідній колонці їх оцінок, про що зазначається у відповідному протоколі.

За результатами складаються та затверджуються відповідні протоколи, відбувається інформування з результатів конкурсу його учасників та ДУ "НМЦ "Агроосвіта".

Підведення підсумків всеукраїнського конкурсу

Принцип оцінювання та формування таблиці переможців такий самий, як і наведений вище. Відмінність - переможцями всеукраїнського конкурсу будуть **три** перших учасника, які набрали максимальну кількість балів. Решта - будуть рахуватися учасниками всеукраїнського конкурсу та переможцями регіональних конкурсів.

На визначену дату відбудеться нагородження: трьох переможців всеукраїнського конкурсу – премією I ступеня, інших учасників – преміями II ступеня.

¹⁵ Сумуються бали всіх членів комісії. Таблиця ранжується від БІЛЬШОГО до МЕНШОГО.

Можливі випадки, коли робота-переможець регіонального конкурсу не відповідає принципам кооперації, містить інші принципові помилки. Всеукраїнська комісія може прийняти рішення щодо надання такій роботі лише заохочувальної премії.

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ У 2014 РОЦІ

№ етапу	Назва етапу	Орієнтовні дати етапів
1.	Оголошення початку конкурсу	30 квітня
2.	Підготовка та видача відповідного наказу про проведення конкурсу у навчальному закладі	5 - 9 травня
3.	Інформаційні заходи із оголошення конкурсу. Реєстрація учасників та надсилання їх даних до ДУ "НМЦ "Агроосвіта"	до 30 травня
4.	Польові дослідження та підготовка БП	30 травня – 12 вересня
5.	Перевірка робіт членами внутрішніх комісій. Підведення підсумків, затвердження протоколів.	15 – 26 вересня
6.	Надсилання ВСІХ робіт учасників конкурсу до ДУ "НМЦ "Агроосвіта"	29-30 вересня
7.	Формування та затвердження складу всеукраїнської комісії	15 - 29 вересня
8.	Перевірка робіт членами комісії	1 – 31 жовтня
9.	Підведення підсумків, затвердження остаточного протоколу	3 – 6 листопада
10.	Інформування щодо результатів всеукраїнського конкурсу	10 листопада
11.	Нагородження переможців, урочисті заходи ¹⁶	14 листопада

¹⁶ Орієнтовано – День працівника сільського господарства України.

ПЕРЕЛІК ЕТАПІВ ПІДГОТОВКИ БП УЧАСНИКАМИ КОНКУРСУ

1 етап. Обстеження сільської/районної ради (Анкета 1)

На даному етапі відбувається зустріч учасника конкурсу (закріпленого студента) з головою (уповноваженою особою) відповідної ради (депутатами), повідомляється про мету конкурсної роботи, укладається угода про співпрацю та допомогу з боку ради, за допомогою анкетування попереднього визначаються економічні проблеми громади/ВСП, їх економічного та соціального потенціалу, традиційних напрямів сільськогосподарського виробництва на території тощо.

По можливості призначається дата проведення зборів села/представників частин села/ВСП для їх інформування щодо започаткування діяльності зі створення СОК.

2 етап. Визначення напрямів діяльності СОК. Опитування представників ДГ/місцевих ВСП (Анкета 2)

Конкурсант здійснює економічне дослідження домогосподарств/ВСП¹⁷ за допомогою анкети, аналізує результати та визначає основні економічні проблеми. Напрями діяльності, які вказані більшістю опитаних стануть метою діяльності кооперативу.

3 етап. Розробка бізнес-плану

Конкурсант разом із запрошеними зацікавленими представниками громади та потенційними членами правління/активом/спеціалістами ВСП розробляє бізнес-план діяльності СОК. Перед складанням заповнюються Анкети 3,4. Важливо: всі розцінки мають бути актуальними, відповідати місцевим умовам, мати документальне підтвердження¹⁸.

Заповнення анкети загально-адміністративних витрат (Анкета 3)

В даній анкеті плануються місячні загальноадміністративні витрати. Керівництво СОК у перший рік роботи може працювати не на повну ставку (або на громадських засадах). Необхідно розуміти, що необхідно передбачити всі реальні витрати для початку діяльності адміністративного апарату, т.я. ці витрати закладаються у вартість пая по кожному виду діяльності.

Заповнення анкети для планування діяльності по кожній послугі (Анкета 4)

На кожний вид діяльності СОК заповнюється ОКРЕМА анкета, в якій вказуються заплановані витрати. В разі використання водія, наприклад, в декількох видах діяльності, його ЗП, вказується тільки в 1-й анкеті, а в інших робиться відповідна примітка. Важливо розуміти, що витрати можуть бути достатньо великими і суттєво збільшать собівартість окремих послуг. В такому випадку ЗП можна вказати в кожному виду діяльності, відповідно до навантаження.

¹⁷ Кількість опитаних ДГ/ВСП має бути достатньою для визначення основних напрямів діяльності кооперативу.

¹⁸ Рекламні пропозиції, комерційні пропозиції постачальників, спеціальні видання, Інтернет (необхідно вказати адресу).

Анкета сільської/районної ради¹⁹

Сільська/районна рада: _____

район _____

область _____

Контактна особа: _____

Посада: _____

код/тел. _____

№	Індикатор	Дані	Коментар
1.	Загальна кількість населення сільської ради, в тому числі - жінок - чоловіків - дітей до 16		
2.	Кількість та назви населених пунктів/мікрорайонів у сільській раді Назви нас. пунктів:	_____ _____ _____ ...	
3.	- Кількість господарств населення - з них зареєстровано як ОСГ	_____ _____	
4.	Кількість працездатного населення, в т.ч. - жінок - чоловіків	_____ _____	
5.	Кількість самозайнятого населення		
6.	Кількість непрацевлаштованого населення		
7.	Кількість членів громади з: - сільськогосподарською освітою - фінансовою освітою - технічною освітою	_____ _____ _____	
8.	Площа земель с/г призначення на території сільради, га		
9.	Площа землі, переданої в оренду, га		
10.	Назва с/г підприємств, які працюють на території, їх місцезнаходження (місце реєстрації, знаходження головного офісу тощо), та площа землі, яку вони обробляють (окремо для кожного підприємства)		
11.	Площа землі, приєднаної до ОСГ, га		
12.	Кількість у населення на території ради : корів свиней	_____ _____	
13.	Кількість одиниць сільськогосподарського обладнання у населення на території сільради по категоріях (тракторів, комбайнів, млинів, молочарського, холодильного). По можливості вказати марки або потужності		
14.	Кількість СОК та кредитних спілок на території ради	СОК –	

¹⁹ Для створення регіонального СОК – інформація тільки про населенні пункти учасників СОК. Анкета переробляється у відповідності із напрямками діяльності СОК.

		КС -	
15.	Кількість, реалізованих/ухвалених проєктів за підтримкою сторонніх донорів (міжнародних та вітчизняних благодійних організацій та проєктів, інш.), сума фінансування		
16.	• Сума та % участі сільської ради у реалізованих/ухвалених проєктах		
17.	Чи є рада учасником державних/регіональних програм щодо підтримки розвитку СОК на своїй території (назва програми/обсяг підтримки, тис. грн.). • •		
18.	Які традиційні види с/г продукції виробляються ОСГ на продаж (назва продукції, приблизні обсяги) • •		
19.	Яка інфраструктура наявна і не використовується (склад, ферма, тік, ємність для зберігання молока, сільський ринок, інше). Вкажіть їх характеристики та потужність (площа, тони, інше) • •		
1.	Які види послуг потребують члени громади/ОСГ (оранка, транспортування, інше.)		
2.	Яка головна проблема домогосподарств/ОСГ при виробництві/реалізації с/г продукції		
3.	Чи проводиться робота зі створення кооперативу і якого за напрямом		

_____ (_____)

_____ (_____)
П.І.Б.

П.І.Б. Голова _____ ради
М.П.

Конкурсант

Дата: _____ 2014

АНКЕТА

з попереднього виявлення напрямів діяльності кооперативу

Представник

домогосподарства/виробника

с/г

продукції:

П.І.Б. (для ВСП – його назва)

Адреса: _____

Контактний телефон: _____

Інформація

Просимо Вас зробити позначку у відповідній клітинці навпроти тих видів діяльності, які Вас найбільше цікавлять. Якщо є додаткові напрями, які не вказані в таблиці, їх можна дописати у вільних рядках.

№	Напрями економічної діяльності	Так	Ні
1.	Організація виробництва та збут молока і молокопродуктів		
2.	Організація вирощування та збут худоби і птиці		
3.	Організація виробництва та збут овочів і фруктів		
4.	Обробіток ґрунту (оранка, культивування та інш.)		
5.	Організація виробництва та вигідної закупівлі комбікормів і інших видів кормів для тварин		
6.	Організація закупівлі добрив, засобів проти шкідників та хвороб		
7.	Надання ринкової інформації (ціни на ринках, новинки технології, інш.), маркетингові послуги, навчання		
8.	... ²⁰		
9.	...		
10.	...		
Додаткові питання			
11.	Чи маєте Ви бажання стати членом кооперативу		
12.	Чи готові фінансово підтримати його створення та діяльність		

_____ (_____)

_____ (_____)

П.І.Б.

П.І.Б. Голова _____ ради

Конкурсант

М.П.

Дата: _____ 2014

²⁰ У разі потреби додаються нові види діяльності. Можна дописувати під час опитування.

МІСЯЧНІ ЗАГАЛЬНОАДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ
СОК "....."
для планування діяльності та складання бізнес-плану

<i>Назва</i>	<i>Показник</i>	<i>Примітка</i>
1. Загальна кількість ДГ/ВСП – членів СОК		
Зарплата, грн./місяць		
1. Директор		____ % від ставки
2. Бухгалтер		____ % від ставки
3. ... ²¹		____ % від ставки
Перелік разових загально проектних, консультаційних (інженірингових) послуг та їх ціна		
1. Бізнес-план		
2. Реєстрація/ дозволи		Реєстрація СОК, ліцензії, сертифікати
3. Проект ремонту/реконструкції приміщень		Тільки офісних
4. ...		
Адміністративні витрати, грн./місяць		
Обслуговування оргтехніки/витратні		
Відрядження		Тільки адмінперсоналу
Транспортні витрати		Тільки для управлінських потреб
Юридичні послуги		
Страхування		Офісні приміщення та обладнання
Канцтовари		
Користування Інтернетом		
Оренда офісу		
Ремонтні роботи у офісі		
Комунальні витрати		
Амортизація приміщення		
Інформаційні матеріали		
....		
Заплановані відрахування		
Страхування виробничого обладнання та приміщень		
Технічне обслуговування техніки (ТО, ремонти)		
Амортизація, % від вартості:		
• обладнання		

²¹ Доповніть в разі необхідності.

• будівель		
• офісного обладнання		
Відрахування у фонди СОК, %		
Нарахування на паї ²² , %		
• членам СОК на додаткові паї		
• асоційованим членам		
Курс \$/грн.		

_____ (_____)

П.І.Б. Голова _____ ради
М.П.

_____ (_____)
П.І.Б.

Конкурсант

Дата: _____ 2014

²²В перші роки всі надходження спрямовуються на розширення МТБ.

ВИХІДНІ ДАННІ
для планування діяльності з
надання²³

Показник	Обсяг	Примітка
Дані про користувачів послугою		
Кількість ДГ/ВСП		
кількість членів ДГ/працівників ВСП, осіб		
Назва та кількісні показники заявлених потреб у послугах на місяць (рік), од. виміру - вказати		
1.		
2.		
3.		
відстані, км / обсяги, га / молока, л		
1.		
2.		
3.		
Ціна сторонніх організацій на відповідні послуги		
1.		
2.		
3.		
РОЗРАХУНОК СКЛАДОВИХ ПРОЕКТУ		
Перелік та ціна необхідного обладнання		
1.		<i>Можливий постачальник</i>
2.		
3.		
Вартість разових інжинірингових послуг та ціна, грн.		
1. Вартість установки/налагодження		
2. Вартість підключення		
3. Вартість доставки		
...		
Перелік змінних витрат²⁴ для виконання робіт (вказати потребу та одиниці виміру: одиницю/змін/добу/місяць/рік)		
1.		
2.		
3. ...		
Ціни закупівлі/оренди за 1-цю (вказати одиниці виміру), грн.		
1.		
2.		
3. ...		

²³Наприклад "... надання технологічних послуг трактором". Використовуються дані опитування ДГ/ВСП, власний та залучений досвід, досліджень. ВАЖЛИВО: заповнюється для кожної послуги окремо.

²⁴Паливо, електроенергія, газ, вугілля, упаковка, хімікати для аналізів/виробництва, інше.

Показник		Обсяг	Примітка
Перелік та вартість щорічних дозволів/страховок²⁵			
1.	Страховка		
2.	Сертифікація		
3.	...		
Працівники та розмір ЗП на місяць			
1.			____% від ставки
2.			____% від ставки
3.	...		____% від ставки
Дані про ринки збуту готової продукції (номенклатура, ціни реалізації за 1)²⁶			
1.			
2.			
3.	...		
Заплановані ціни реалізації одиниці продукції переробки, грн.²⁷			
1.			
2.			
3.	...		

Графік завантаження техніки, по місяцях²⁸

Вид послуги	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

_____ (_____)

_____ (_____) П.І.Б.

П.І.Б. Голова _____ ради
М.П.

Конкурсант

Дата: _____ 2014

²⁵ Наприклад, реєстрація транспортного засобу в ДАІ та інш., грн.

²⁶ Як що СОК ця послуга передбачає реалізацію готової продукції переробки своїх членів. Для кожного виду послуг – окремо.

²⁷ В разі реалізації продукції членів СОК

²⁸ Наприклад, трактор на технологічних послугах з обробітку землі використовується лише на весні та восени. Необхідно передбачити, як використовувати трактор в зимовий період та інш. час для цілорічного завантаження.

ОСНОВНІ ПОМИЛКИ, ЯКІ БУЛИ ВИЯВЛЕНИМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО КОНКУРСУ БІЗНЕС-ПЛАНІВ ЗІ СТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ

Загальні

Обрані види діяльності СОКа не були продовженням діяльності членів кооперативу. В багатьох випадках така діяльність не відповідала природі СОК, а більше відносилися до комерційної або підприємницької²⁹, або не враховувалися внесені зміни до Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію".

Наприклад: планувалося створити СТО не в селі, а у районному центрі, яке надавало послуги своїм членам по собівартості, а не членам – по комерційним цінам.

В багатьох БП залишався текст та формулювання зі зразка, який був наданий у Рекомендаціях.

БП робилися за формою, яка не відповідала зразку з Рекомендацій. Одночасно розробники не врахували, що використаний зразок був розробленим, наприклад, для СОК, який здійснював переробку зерна, і тому його необхідно було відповідно адаптувати для молочарських або овочевих СОКів.

Часто кооперативи створювалися для підвищення доходів членів всього на 10 копійок³⁰, або для збирання мінімальної партії продукції своїх членів.

Були відмінними в різних розділах кількісні дані, які стосувалися обсягів виробництва (га, штуки та інші).

Оформлення

Більшість робіт були оформлені у відповідності до вищевказаного документа.

Але поширеними були такі помилки:

1. Відсутня інформація про розробника БП (студента) та керівника роботи, їх контактні дані.
2. В багатьох роботах відсутній зміст.
3. Назви колонок у таблицях були невідформатованими, або в них були зроблені неправильні переноси.

²⁹ Зокрема, часто використовувалося фраза "... кооператив закуповує у своїх членів їх продукцію за вищими цінами"...

³⁰ ;)

4. Проігноровані вимоги "... Файли БП та наявні додатки необхідно подавати у вигляді архіву. Назви Word, Excel - файлів та архіву мають складатися з прізвища конкурсанта, аббревіатур спеціальності та ВНЗ...".

Зазначені помилки ускладнили перевірку робіт комісією та подальше складання електронної бібліотеки.

Розділ 1 "Коротка інформація про ініціатора проекту".

1. Замість даних про СОК/громаду, надавали інформацію про розробника БП.
2. Втрачалася назва таблиці, тому не зрозуміло що вона висвітлює.
3. Дані про село/сільську раду (С/СР) не містили необхідну деталізацію (площі земель, кількість свійських тварин та інш.), які характеризують їх аграрний потенціал та даних про вже діючі приватні підприємства, наявні ціни на наявні послуги.
4. Назви видів діяльності СОК не відповідали подальшим розрахункам та обґрунтуванням.

Наприклад: СОК створюється для надання послуг технікою, а в розділі "Ринок" описується реалізація с-г культур.

Розділ 2. Логічне обґрунтування проекту.

Найпоширенішою помилкою є те, що логічне обґрунтування фактично не пов'язане з діяльністю кооперативу.

Наприклад: У логічному обґрунтуванні автор пише, що продаж молока у вигляді сировини є збитковим. Тому і необхідний кооператив з організації його переробки. Однак, усі подальші розділи не передбачають переробку, а лише збір і охолодження молока.

Розділ 3. Цілі і вигоди проекту

1. Основною помилкою було не співпадання запланованих цілей та діяльності, які описані в виробничому плані.

Наприклад: вказувалося, що впровадження БП дозволить членам економити на витратах. Але основною метою БП було надання послуг з реалізації продукції членів. Або метою проекту визначено лише збір і збут молока. Тому не зрозуміло, на яких технологічних послугах передбачається економити витрати.

2. Робилися занадто розгорнуті описи сільськогосподарських ринків або галузей, або послуг, які не мають впливу на обрані види діяльності СОК та не використовувалися в подальших розрахунках або розділах.

Розділи 4. Основні компоненти проекту

В основних компонентах вказувалося обладнання, яке надалі було відсутнім у виробничому плані та навпаки.

Наприклад: передбачено лише охолоджувач молока, тоді як у виробничому плані з'являється й автотранспорт, і приміщення. Через це – невірно розрахований примірний кошторис.

Розділ 5. Примірний кошторис на основні компоненти проекту та розподіл фінансування

1. Перелік обладнання в кошторисі не відповідали обладнанню з Розділу 4. Не враховувалися витрати на оренду обладнання або автомобілів, проведення реконструкції приміщень та інш.

2. Таблиця "Розподіл фінансування між учасниками проекту" ігнорувалася. Не зрозуміло хто є "Стороннім інвестором". Без цього не можливо бути впевненим, що БП буде життєздатним.

3. Розробники БП не розглядали отримання коштів у вигляді грантів від проектів міжнародної допомоги, банківські довготермінові кредити, кошти державних програм допомоги розвитку СОКів.

4. В більшості випадків перевагу мали такі БП, в яких інвесторами були вказані члени СОК³¹.

Розділ 6. Юридичний план

1. Неякісно описувалася частина, яка стосується отримання дозволів та сертифікацій. Практичний досвід показує, що через відсутність такої інформації витрати на початку діяльності можуть зрости до 50-60%(!), але кошти для здійснення необхідних витрат не будуть передбачені кошторисом або СОК взагалі не зможе розпочати роботу.

2. Велика за обсягом інформація (статут, списки засновників СОК, кроки з реєстрації кооперативу та інша) розміщувалася у тексті БП, тоді як доцільніше було переносити у Додатки.

Розділ 7. Персонал.

1. При розрахунку річного фонду заробітної плати допускалися помилки: голова правління СОКу не може отримувати зарплату, до складу персоналу не включалися працівники, які мали здійснювати відповідні операції, що були описаними у виробничому плані.

2. Не дотримувалися вимоги п. 7 Рекомендацій "Має бути передбачено створення робочих місць для молоді та/або жінок".

³¹ Застереження: в такому випадку необхідно обґрунтувати, звідки і чому члени СОК-фізичні особи будуть здійснювати такі інвестиції в великих обсягах (обсяг від 1 ДГ може бути до від 3000 до 5000 грн. і більше).

Розділ 8. Виробничий план на рік

1. Були відсутніми зобов'язання членів СОК та не обґрунтованими загальні обсяги реалізації продукції членів через кооператив.
2. Інформація з попередніх розділів не співпадала з використаними у поточному. У виробничій програмі описувалося використання обладнання, технологій, інші витрати, які не були врахованими у 5 розділі.
3. Використані обсяги зібраної продукції членів СОК були не обґрунтованими.

Наприклад: Члени СОКу утримують 553 корови (або 2-3 корови на ОСГ/ДГ). Необхідно було вивчити питання, скільки молока йтиме на потреби сім'ї, а скільки член СОКу зобов'язується продати через кооператив. Це необхідно для розрахунку завантаження транспорту і охолоджувача. При надоях у 3000 л за рік необхідно, щоб зобов'язання становили від 600 до 1000 л. Т.ч., річний розрахунок обсягів молока мав складати $600 \text{ л} \times 553 \text{ корови} = 332 \text{ тони}$ чи $1000 \text{ л} \times 553 \text{ ОСГ} = 553 \text{ тони}$. Але автор передбачав та не обґрунтував чому, збирання лише 11 тон молока. Для такої кількості кооператив створювати немає потреби.

4. Автори у виробничих планах передбачали закуповувати продукцію (наприклад молоко) СОКом у своїх членів, тоді як мало бути "постачання продукції своєму кооперативу для продажу за дорученням". Зазначене вказує, що автори не розібралися у природі кооперативу³².

Розділ 9. Ринок збуту і конкуренція

1. Цей розділ є найважливішим для планування успішної діяльності та досягнення необхідних результатів. Але за фактом він виявився найслабкішим! Немає моніторингу цін, конкурентами кооперативу вказуються, наприклад, молокопереробні заводи, тоді як кооператив не переробляє молоко, не підтверджуються та не обґрунтовуються ціна реалізації тощо.
2. Розробники БП та їх керівники не вміють аналізувати ринок, обирати та розробляти стратегії продажу, знаходити перевагу своїх послуг та інш. Відсутніх таких навичок не дозволить досягти успіхів на ринку!

Розділи 10 - 13

Структура витрат, собівартість індикатори успішності розраховані невірно, оскільки допущені помилки у компонентах кошторису, фонді зарплат та інших.

Приклад бізнес-плану та його форма

Надалі надається зразок БП зі створення СОК "ЗАМОЖНИЙ". Всі використані дані про людей та село – умовні. Можливі співпадань імен та назв з фактичними – випадковість. На початку розділів у рамочці наведені теоретичні дані та можливе джерело необхідної інформації, нижче – приклад заповнення.

³² На зазначених принципах можуть працювати споживчі кооперативи, які на даний час є приватними структурами.

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

(назва навчального закладу)

БІЗНЕС-ПЛАН

**СТВОРЕННЯ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОГО
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ**

" _____ "

Виконала:

студентка ____ курсу
Факультету економіки та
менеджменту

Напрямок підготовки:
"Менеджмент"

_____ національного аграрного
університету

Розумна Аліна Олександрівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри
бізнес-адміністрування та права
_____ національного
аграрного університету

Сенсей Олена Сергіївна

_____ 2014

Скорочення

Зміст

РОЗДІЛ 1. Коротка інформація про розробника проекту

У короткій автобіографії³³ необхідно вказати свої професійні мотивації, в т.ч. щодо участі у даному конкурсі у довільній формі.

Обов'язково необхідно вказати контактні адреси, номери мобільних телефонів, e-mail в т.ч. наукового керівника.

Окремими додатками до БП є:

- 2-а кольорових фото - офіційне та у неформальній або виробничій обстановці. у розподільчий здатності не менше ніж 800 x 600 пікселів;
- доповідь до презентації БП³⁴;
- презентація у Power Point.

АВТОБІОГРАФІЯ

Офіційне
фото

Я, Розумна Аліна Олександрівна, народилася __.__. року в с. _____ району _____ області.

У 2001 році пішла до першого класу _____ загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів _____ району _____ області. Закінчивши дев'ять класів вищезазначеної школи, отримала свідоцтво з відзнакою.

Протягом 200__ – 20__ рр. навчалася у _____ спеціалізованій школі-інтернат _____, після закінчення якої отримала атестат з відзнакою. На базі цієї школи пройшла курс навчання оператора комп'ютерного набору та отримала свідоцтво державного зразка.

З 20__ р. навчаюсь в _____ національному аграрному університеті на факультеті економіки та менеджменту, напрям підготовки: "Менеджмент".

³³ Учасник конкурсу також повинен підготувати окреме резюме (CV), зразок якого наданий наприкінці Рекомендацій. CV необхідне для подальшого просування учасника конкурсу, як фахівця.

³⁴ Зразок наданий наприкінці Рекомендацій.

На даний момент я - студентка 4 курсу. Активно займаюсь науковою діяльністю і маю певні досягнення в цій сфері, а саме:

– лауреат Першої премії конкурсу "Україна ХХІ століття: цивілізаційний вибір" Президентського фонду Леоніда Кучми "Україна" _____ р.;

– переможець стипендіальної програми Фонду Віктора Пінчука "Завтра. UA" _____ р.;

– переможець (1 місце за написання наукової роботи) Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з тематичного напрямку "_____", організованого за підтримки _____, _____ 2013 р.;

Я взяла участь у конкурсі з метою практичної реалізації своїх знань задля підвищення доходів своїх односельців. Дана робота потребувала всіх моїх професійних навичок, в тому числі й тих, які знаходяться і у суміжних областях (зокрема юриспруденції та соціології). Отриманий під час наукової діяльності досвід, дозволив підготувати комплексний документ, який відповідає вимогам конкурсу, а також може бути використаним для пошуку інвесторів, в т.ч. іноземних.

.....

Після закінчення ВНЗ планую здобути юридичну освіту (заочна форма навчання) і працювати в аграрній сфері.

Займаюся спортом, зокрема цікавлять командні ігри (волейбол, баскетбол), читаю художню і психологічну літературу, а також люблю вишивати бісером.

Подобається вивчати психологію, працюю над вивченням розмовної англійської мови.

Мрію відвідати історичні пам'ятки Європи, дізнатись більше про колорит і поспілкуватися з місцевим населенням.

Контактна інформація:

Розумна А.О. - Адреса – 82xxx, вул.: І. Франка, ____, с. _____, _____ р-н, _____ --__ обл.,

Тел. : +38(093) XXX-XX-XX, e-mail: xxxxxxxxxx@xxxxxx.com

Керівник

Сенсей О.С. - 82xxx, вул.: П. Тичини, _____, м. _____,

Тел. : +38(067) XXX-XX-XX, e-mail: xxxxxxxxxx@xxxxxx.com

РОЗДІЛ 2. Коротка інформація про ініціатора проекту³⁵

Опис майбутнього СОК:

1. Назва.
2. Майбутні адреси (юридична, фактична), де планується його реєструвати, відкрити розрахунковий рахунок, в які терміни. Обрані види діяльності згідно КВЕД.
3. Короткі відомості про село: відомості про сільську раду, наявна сільськогосподарська діяльність ДГ та інших працюючих суб'єктів господарювання, виробничі показники с/г виробництва.
4. Кількість та опис ОСГ- членів, їх демографічні та соціологічні дані.
5. Дані щодо потенційних голови та членів правління СОК (засновників).
6. Майбутні види діяльності СОК та заплановані обсяги.

Пункт	Джерело
1, 2, 5	Протоколи засідання СОК, реєстраційні документи, Статут, персональні дані членів Правління.
4, 6	Анкети з обсягами потреб у послугах для КОЖНОГО виду діяльності СОК

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив (СОК) "ЗАМОЖНИЙ" буде зареєстрованим у 2014 році. Попередньо визначена юридична адреса: 72500, вул. Кооперативна, б. 1, с. Дружне, Могилів-Подільського р-ну, Вінницької обл., телефон (050) 121 44 55.

Кооператив планується зареєструвати в ДПА Могилів-Подільського р-ну з кодом неприбутковості 0011, кодом КОПФГ – 350, КВЕД – 1.01.00, 51.1.10. Кооператив відкриє розрахунковий рахунок у Могилів-Подільському відділенні банку "Заощадливий".

Кооператив буде діяти на території Дружнівської сільської ради. Кількість домогосподарств (ДГ) – членів СОК – 296 (членів ДГ - 800 осіб), загальна кількість ДГ – 446 (1603 осіб).

Загалом ДГ - члени СОК обробляють 118 га землі, в т.ч. ріллі – 60³⁶ га, утримують 150 корів, 520 одиниць птиці (курей, гусей), 40 овець, 160 свиней³⁷.

³⁵ Мається на увазі, що ініціатором проекту є юридична особа (кооператив), яка буде створена і розробляє БП свого розвитку.

³⁶ Рілля – виоране поле, зорений шар ґрунту. На інших площах здійснюються відмінні від оранки операції (культивация, обприскування та інш.).

³⁷ Дані опрацьованих заяв членів СОК про вступ, анкети тощо.

На даний час 400 га землі ДГ здано в оренду АТ "Сідней 124" (м. Вінниця), 200 га – ІГ "Надійне" (с. Дружне). Орендна плата на рік складає 300 грн./га та 400 грн./га відповідно.

Керівництво

Голова правління кооперативу – Дотепний Микола Степанович³⁸. Народився 01 січня 1964 році та постійно проживає у с. Дружному. Має вищу освіту, за спеціальністю – ветеринар. Має досвід керівної роботи: головний ветеринар КСП "Праця", головний ветеринар КСП "Перемога", заступник директора ПП "Джерело". На даний час працює в своєму особистому господарстві.

Правління СОК:

№	ПІБ	Розмір власного господарства, га	Спеціальність/ Місце роботи	Місце проживання
1.	Денисенко Віталій Іванович	0,3	агроном/ пенсіонер	м. Могилів-Подільський
2.	Кущенко Олена Володимирівна	1,0	вчителька/ школа с. Дружне	с. Дружне
3.	Сергієнко Андрій Петрович	0,6	механізатор/ ІГ "Надійне"	с. Дружне

Виконавчий директор – Моторний Петро Васильович, 1980 р.н., за освітою – економіст. Останнє місце роботи – менеджер з продажу техніки ТД "Техніка всім". Проживає у м. Могилів-Подільський, тел.. (066) 333 50 55.

Бухгалтер – Чітка Марія Петрівна, 1963 р.н., освіта – середня спеціальна, працює у бухгалтерії місцевого споживчого товариства. Проживає у с. Дружне , тел. (067) 345 82 69.

Кооператив створюється для виконання наступних видів діяльності:

- заготівля, збереження і збут черешні, що вирощуються членами СОК;
- організація збуту молокопродуктів, виготовлених з молока членів СОК;
- спільне використання техніки і складського приміщення;
- оптова закупівля для членів паливно-мастильних матеріалів та засобів захисту рослин.

³⁸ Бажано щоб головою правління (виконавчим директором) СОК був конкурсант.

РОЗДІЛ 3. Логічне обґрунтування проекту

1. Наявна економічна ситуація в селі/громаді щодо виробничої діяльності ОСГ.
2. Кількість та характеристика основних видів сільськогосподарської продукції, що виробляється членами кооперативу.
3. Пояснення, чому доцільно об'єднатися для спільного виконання окремих функцій (обробітку угідь, збуту, переробки продукції тощо).
4. Переваги спільних дій та отримані можливості їх реалізації.

Пункт	Джерело
1 - 4	Власне бачення конкурсанта, залучених до співпраці членів громади, результати опитувань тощо.

Види діяльності кооперативу сформувалися на основі обстеження ДГ/ВСП с. Дружне, у результаті якого виявлено, що практично всі вони займаються вирощуванням плодоовочевої продукції та утриманням молочної худоби.

№	Вид діяльності	Загальна кількість/ площа вирощування, га	Назва продукції, яка реалізовується	Одиниці виміру	Орієнтовна кількість продукції на рік	Мінімальна/ максимальна ціна реалізації одиниці, грн.	Примітка
1	Вирощування овочів на відкритому ґрунті	10	помідори	т	3,0	8/11	Реалізується на ринку на відстані 80 км від села.
		5	огірки		1,0	12/15	
		15	картопля		75,0	5/5,5	
2	Вирощування черешень	3	Сорт "Ранній"	т	20,0	6/8	Реалізується перекупникам.
3	Утримання молочних корів		Молоко	т	260,0	1,7/2	Молоко скуповується представникам и підприємства "Світанок" (м.Вінниця)

Шляхом анкетного опитування встановлені найбільш необхідні домогосподарствам-членам кооперативу наступні послуги³⁹:

№	Назва необхідних послуг	Потреби ДГ ⁴⁰ , %
1.	Обробіток угідь та догляд за рослинами	85
2.	Організація реалізації молочної продукції	79
3.	Збереження і реалізація продукції садівництва та овочівництва	73

Земельні ділянки ДГ становлять від 0,3 до 2 га. Однак індивідуально придбати техніку для обробітку своєї землі селяни не можуть через відсутність коштів (недоступність кредитів) та економічну недоцільність її використання на невеликих площах. Тому вони вимушені замовляти зазначені послуги у приватних підприємців та комерційних структур. Ціна послуги за оранку 1 га ріллі становить 1400 грн., обприскування 1 га саду – 2300 грн., тоді як їх реальна собівартість становить менше 1000 гривень.

Значна частина черешень продається під час збирання посередниками з м. Вінниця, Одеси по ціні 6 – 8 грн./кг, які реалізують її на ринках у містах за цінами, втричі вищими. Через відсутність холодильного обладнання і спеціального транспорту, ДГ не мають можливості зберігати тривалий час продукцію якісною та доставляти її до споживачів після закінчення збору і тому змушені погоджуватися на фінансово невигідні умови. Така сама ситуація спостерігається і під час реалізації овочів.

На території села знаходиться приміщення для зберігання фруктів і овочів (див. фото та креслення у Додатку №(додаток до БП) площею 1500 кв.м, яке не використовується⁴¹. Власником приміщення є ІГ "Надійне". Власник згоден надати будівлю СОК в оренду, т.я. не користується нею і не має коштів для утримання.

Приміщення має необхідні підключення до електричної мережі потужністю 5 кВт, та водопостачання. Територія огорожена, має окремий під'їзд. У наявних приміщеннях можна розмістити сепаратор та офіс, а під накриттям – трактор та навісне обладнання.

Налагодження тривалого зберігання продукції на орендованому складі з метою її реалізації у період більш сприятливих цін дозволяє збільшувати доходи домогосподарств та розширювати виробництво.

⁴⁰ Відповідно результатам опитування.

⁴¹ Погодження з власником (протокол/договір про наміри).

ДГ продають значну кількість молока у вигляді сировини, що є, як правило, збитковим. Збільшити виручку можливо за рахунок організації переробки молока на домашній сир, бринзу, вершки, масло та сметану. Дана продукція виготовлена за традиційними рецептами, користується попитом у містах. Налагодження переробки та спільного збуту зазначених продуктів через кооператив дозволяє суттєво підвищити доходи домогосподарств від виробництва молока.

Для забезпечення розвитку матеріально-технічної бази (МТБ) СОК та можливості надання поворотної фінансової допомоги для розширення власного виробництва членами кооперативу, загальні збори прийняли рішення щодо відрахування 1% від обігу коштів СОК до спеціального фонду.

Даний бізнес-план представляє собою розрахунки обсягів інвестицій, необхідних для збільшення доходів членів СОК за рахунок налагодження переробки, зберігання і збуту продукції та зменшення витрат на технологічні операції при вирощуванні сільськогосподарської продукції.

РОЗДІЛ 4. Цілі і вигоди проекту

1. Які вигоди отримають члени СОК (знижки при оптових закупівлях, дешевший обробіток землі, краща ціна за оптову партію продукції, розширення діяльності членів);
2. Як створення СОК вплине на зайнятість членів господарства, допоможе їм у вирішенні гендерних питань, створення нових робочих місць, працевлаштування тощо?

Пункт	Джерело
1 - 2	Результати розрахунків конкурсанта, залучених до співпраці членів громади, та зроблені на їх основі висновки.

Основною метою проекту є збільшення обсягів продажу та доходів ДГ/ВСП - членів СОК за рахунок організації технологічних послуг кооперативною технікою, забезпечення збереження продукції садівництва, налагодження переробки молока та збуту молокопродуктів у великих містах.

У результаті реалізації проекту членами СОК досягаються наступні вигоди:

- зменшуються витрати на технологічні послуги, оскільки вони надаються за ціною, яка не перевищує собівартості;
- зменшуються витрати на засоби захисту рослин за рахунок їх оптової закупівлі;

- забезпечується тривале збереження продукції ДГ та збільшується дохід від її реалізації за рахунок використання сезонних коливань цін;
- збільшується дохід ДГ від переробки молока та реалізації екологічно чистих молочних продуктів;
- з'являється можливість додатково залучити сторонні фінансові інвестиції під колективну гарантію членів СОК;
- створюються умови для формування великотоварних партій продукції, підвищення її якісних показників;
- створюються нові робочі місця;
- забезпечується стійкий розвиток ДГ.

РОЗДІЛ 5. Основні компоненти проекту

1. Перелік необхідного обладнання (виробничого, технологічного, та/або офісного приміщення. Опис можливих варіантів) з визначенням:

- основних технічних характеристик;
- вимог до підключення/встановлення;
- можливих постачальників (орендо/-лізингодавців).

	Джерело
1	Наявний досвід в регіоні, інформація потенційних постачальників, Інтернет, спеціалізовані видання, інше. Дані технічних паспортів обладнання, протоколи про наміри з орендо-, лізинго- давцями.
	<i>Увага! Вказати джерела інформації, включити у Додатки копії документації/листування з можливими постачальниками.</i>

№	Назва обладнання/ будівель	Склад (основні агрегати/ частини)/ агрегативання	Технологічні характеристики/ потужність/ продуктивність	Споживання енергоресурсів/на одиницю продукції/ часу/відстані	Основні габарити (площа/ об'єм/ вага/розмір)	Джерело інформації
1.	Трактор MTЗ-80	трактор, зчіпка, синхронізований ріверсдуктор, проставки для подвоєння задніх коліс, кронштейн з переднім вантажем, грузи задніх коліс, гідрофікований причіпний кріюк, маятникове причіпний пристрій, буксирний пристрій, шини 16,9R38; 18,4R34; 13,6-20	потужність – 81 к.с	Витрати палива при номінальній потужності - 220 (162) г/кВт.г. (г/к.с.г.) , на оранці – 8,5 л/га, лущінні – 6,2 л/га ...	3835x1970x2780 мм., вага - 3700 кг	http://www.autosvit.com.ua/ mtz_usespecv_13331.html 42
2.	Плуг ПЛН-3-35 А навісний	Плуг агрегатується з тракторами МТЗ-80/82	Продуктивність, га/г - 0,73-0,94 Глибина оранки, 18-30 см Робоча ширина		Відстань між корпусами, 800 мм розмір: довжина, 2650 мм ширина, 1850 мм	http://www.aleks- agro.ua/katalog.html

⁴²Або надати у додатку технічні пропозиції постачальника

			захвата, 1,05 м		висота, 1270 мм Маса, кг - 420	
3.	Сепаратор "Мотор Січ СЦМ 500"		500 літрів молока на годину Температура сепаруемого молока, °С -від 35 до 40 Регулювання об'ємних співвідношень жиру до обрату від 1:4 до 1:10 Вміст жиру в обраті, % -0,03.	Вольт – 220, Частота току Гц – 50, 1,1 кВт/год.	Габаритні розміри, L x B x H, 530 x 465 x 320 мм Маса, кг 23	http://www.motorsich.com/files/216-STSM-500.pdf
4.	40 футовий рефрижера торний контейнер Highcube	контейнер з встановленою морозильною камерою	контейнер та морозильне обладнання ємкістю 26 тон	Витрати електроенергії 3,37 кВт/год	Висота (H) – 2591 мм, ширина (B) – 2438 мм, довжина (A) – 12192 мм.	http://masterhol.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=59

РОЗДІЛ 6. Примірний кошторис на основні компоненти проекту та розподіл фінансування⁴³

Включає витрати на:

1. Придбання обладнання (основних засобів).
2. Інженіринг проекту (консультації, які пов'язані з встановленням обладнання, розробку технічної документації (бізнес-план, ПКД).
3. Витрати на встановлення/доставку/супровід/запуск устаткування.
4. Якщо необхідно - вартість придбання/ремонту/будівництва/оренди приміщень.
5. Обсяг оборотних коштів для початку діяльності.
6. Інші витрати (оголошення у пресі, інформаційні заходи та інші).

	Джерело
1	Ціни на обладнання
2	В разі наявності – фактична, відсутності - до 6% від вартості обладнання
3	В разі наявності – фактична, відсутності - до 10% від вартості обладнання
4 - 6	Розрахункові (використовувати реальні ціни)

Існують такі поширені помилки: до початкових витрат не завжди включають вартість необхідних для початку ведення діяльності державних мит/дозвільних документів/ліценій/проектуювання/підключень до електро-, тепло-, газових мереж тощо, обігові кошти для початку діяльності/випуску першої партії продукції. Обсяг таких витрат може становити 50% і більше від вартості обладнання (!).

Тому на етапі планування необхідно:

1) Зібрати якнайширшу інформацію про відповідні ціни всіх дозвільних структур. В аграрному бізнесі це можуть бути зокрема: Державна податкова адміністрація, Державна сільськогосподарська інспекція, Обленерго, Екологічна інспекція, Карантинна інспекція, Пожежний нагляд, Держстандарт метрологія, Інспектор з охорони праці, СЕС, ДАІ, Держсільгоспнагляд, Архбудконтроль/Відділ архітектури та містобудування⁴⁴ та інші.

2) Передбачити закупівлю витратних матеріалів на 1 місяць (по можливості – на квартал). Ними можуть бути паливно-мастильні матеріали, електроенергія, витратні матеріали для пакування, засоби хімізації тощо.

ОБОВ'ЯЗКОВО: частка фінансової участі майбутніх членів СОК має бути не меншою – для домогосподарств - 10%, ВСП – 30% від обсягу всіх інвестицій⁴⁵

⁴³Розрахунок міститься у Таблиці "Коштор проекту дж фінанс" БК.

⁴⁴ Назви можуть змінюватися відповідно змінам у законодавстві – необхідно уточнювати.

⁴⁵ Наприклад, якщо обсяг всіх інвестицій складає 500 000 грн., то сукупний фінансовий внесок домогосподарств має бути не меншим 50 000 грн, ВСП – 150 000 гривень. Решта необхідних інвестицій має бути залученою з любых реальних джерел (кредит, допомога сторонніх організацій, держави тощо).

Очікуваний кошторис проекту

№	Назва	Кількість	Вартість од., грн.	ВСЬОГО:
1	Трактор МТЗ-80	1	170 000	170 000
2	Рефрижераторний контейнер	1	154 900	154 900
3	Плуг	1	5 600	5 600
4	Сепаратор "Мотор Січ СЦМ 500"	1	1 500	1 500
5	Обігові кошти для початку діяльності (паливо, електроенергія, засоби хімізації, насіння, інше)			5 480
6	Дозволи			5 000
7	Інжиніринг проекту			5 000
8	Інші додаткові витрати			2 000
	РАЗОМ:			349 480

Розподіл фінансування між учасниками проекту

№	Партнери з виконання проекту	Характер та сума внеску (гривень)			Частина у фінансуванні
		Фінасовий внесок	Нефінансовий внесок ⁴⁶	Всього	
1	Сторонній інвестор ⁴⁷	203 500		203 500	58%
2	Члени СОК	80 000		80 000	23%
3	Сільська рада	13 000		13 000	4%
4	Районна влада	42 250		42 250	12%
5	Приватні підприємці/спонсори	0		0	0%
6	Інші (благодійна організація)	10 730		10 730	3%
	РАЗОМ:	349 480		349 480	100%

⁴⁶ Це можуть бути приміщення, обладнання тощо.

⁴⁷ Як що є конкретний – ОБОВ'ЯЗКОВО вказати його назву! При відсутності – інвестором має бути громада!

1. Опис юридичних аспектів СОК.
2. Принципи участі членів СОК у забезпеченні його діяльності, відповідальність СОК та його членів.
3. Майнові питання.
4. Розподіл обов'язків і повноважень в управлінні кооперативом.
5. **Необхідність отримання експертиз, дозволів, патентів, ін., їх вартість.**

Пункт	Джерело
1 - 4	ЗУ "Про сільськогосподарську кооперацію", "Про кооперацію", примірний статут,ПВГД СОК ⁴⁹ , результати досліджень, бачення конкурсанта.
5	Звернення до потенційних контролюючих органів (Управління с/г) щодо необхідності отримання дозволів. Практичний досвід інших підприємств з подібної діяльності у регіоні.
	Додаток 3 БП – перелік можливих контролюючих органів та причин звернення до них
	<i>Особлива увага до вказування джерела інформації, наявність/збереження копій документації.</i>

Правовий статус кооперативу – неприбуткова організація з кодом неприбутковості 0011 згідно Ст. 9, п. 1 Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію" та п.п. г), ст. 157.1. "Податкового кодексу України". Організаційно-правова форма за КОПФГ – 350 "Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив", КВЕД – 1.01.00, 51.1.10.

Вищим органом управління Кооперативу є загальні збори членів кооперативу.

Члени кооперативу несуть відповідальність за зобов'язаннями, взятими перед кооперативом щодо їх участі у господарській діяльності СОК.

Майно СОК відокремлене від майна його членів.

Порядок формування і розподілу доходу кооперативу затверджують Загальні збори.

Питання господарської діяльності вирішуються Правлінням.

Правом підпису наділені Голова правління та виконавчий директор.

Заставними об'єктами при оформленні кредиту виступають майно кооперативу та його резервний і пайовий фонди.

Члени СОК можуть бути гарантами (за згодою) кооперативу перед комерційними банками.

⁴⁸Для інвесторів необхідно підготувати пакет документів згідно Додатку 4

⁴⁹ЗУ "Про сільськогосподарську кооперацію" - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80>, ЗУ "Про кооперацію" - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>, примірний статут - <http://minagro.gov.ua/uk/ministry?nid=6920>

Дозволи⁵⁰

Для постановки трактора та навісного обладнання на облік необхідно звернутися до ДАІ та Держсільгоспінспекції (Держтехнагляд)⁵¹.

Для підключення холодильного обладнання до мережі необхідно звернутися до Обленерго та Енергонагляду та отримати відповідні дозвільні документи⁵².

Для продукції переробки кооператив буде замовляти аналізи та дозволи у лабораторії СЕС м. Вінниця.

РОЗДІЛ 8. Персонал⁵³

Включає:

1. Перелік всіх необхідних кадрових одиниць (виконавчий директор, бухгалтер, агроном, трактористи, ін.).
2. Розмір зарплат з нарахуваннями.
3. Річні витрати на персонал.
4. Терміни роботи сезонних працівників.
5. Необхідні кваліфікаційні вимоги до найманого персоналу.

Пункт	Джерело
1 -2	БК "Вхідні - Адмін_витрати".
3	БК - по черзі у закладках "Трактор", "Черешня", "Молоко"

Як правило, штат більшості невеликих СОК складається з виконавчого директора та бухгалтера (не на повну ставку). Часто голова правління суміщує свою виборну посаду з директорською. Збільшення штату може бути економічно доцільним, якщо діяльність СОК дозволяє отримувати високі економічні результати та потребує розгалуженої логістики.

Основна помилка при плануванні витрат персоналу - це відсутність або неправильне нарахування фонду заробітної плати (ФЗП), який суттєво збільшує відповідні витрати.

Адміністративний персонал кооперативу: виконавчий директор та бухгалтер працюють на півставки.

Найманий робочий персонал – тракторист 3-го розряду, який має відповідну кваліфікацію і досвід та обслуговує техніку.

⁵⁰Довідковий перелік дозвільних організацій надано у Додатку. Взаємодія з місцевими органами влади та контролюючими органами.

⁵¹ Перелік документів міститься на www.idtn.corp2.net/pages/67/79d7de2034416baaf3ecb2414218a07b/index.html

⁵²В разі підключення обладнання до вже існуючих потужностей звернення може не знадобитися.

⁵³Розрахункова частина міститься у відповідних таблицях "Трактор", "Черешня", "Молоко" БК

Догляд за технікою можуть забезпечувати також самі члени кооперативу. Така організація роботи виховує у членів реальне почуття справедливості та вимагає визначення чітких правил щодо обов'язків у випадку поломки.

*Річний фонд заробітної плати*⁵⁴

Посада	Кількість	Повна ставка на місяць	% від ставки	Фактична зарплата/рік	Нарахування на ФЗП, рік	Разом, рік
Адміністрація кооперативу						
Виконавчий директор	1	4 000	50	24 000	8 832	32 832
Бухгалтер	1	2 000	50	12 000	4 416	16 416
РАЗОМ адміністрація:	2	3 000		36 000	13248	49 248
Працівники						
Тракторист 3-го розряду	1	1 600	100	19 200	7066	26 266
РАЗОМ працівники:	1	1 600		19 200	7066	26 266
РАЗОМ:	3	4 600		55 200	20314	75 514

⁵⁴Див. таблицю "Вхідні - Постійні змінні витрати" БК

РОЗДІЛ 9. Виробничий план, на рік

Описується для кожного виду діяльності окремо:

1. Назва та опис діяльності, згідно технологічного процесу з вказівкою назв основних статей витрат та їх обсягів.
2. Обсяги та їх гарантії.
3. Графік завантаження обладнання.
4. Вимоги до якості.
5. Умови черговості надання послуг членам СОК.

Пункт	Джерело
1	Технологічні карти, опис обладнання, рекомендації спеціалізованих установ
2	Зобов'язання членів СОК
3 - 4	Згідно технологічних карт, практичний досвід керівництва СОК, ПВГД, ДСТУ
5	ПВГД, рішення правління, ЗЗ СОК

Цей розділ дозволяє оцінити ступінь реалістичності бізнес-плану. Для більшості планів, обсяг випуску продукції буде поступово досягати своєї проектованої величини. БП, в якому обсяг випуску продукції досягає максимального рівня в перший день/місяць виробничого процесу, буде сприйматися як не фаховий.

Наступне питання – це сезонність виконання робіт. Її врахування безпосередньо пов'язане з потоком готівкових коштів. Тому вона повинна бути складеною на базі реальної інформації про середовище та базуватися на реальному досвіді.

У виробничому плані можна додатково передбачити або розглянути наступні питання та фактори:

- обмежений випуск продукції в період її введення в експлуатацію;
- наявність відходів сировинних матеріалів в період її введення в експлуатацію (повинні бути включені в план тільки такі, які є значними);
- ризик випуску нестандартної продукції в період її введення в експлуатацію (повинно бути включено в план, якщо її обсяг істотний);
- поступове збільшення потужності до виведення підприємства на повну потужність;
- використання виробничої потужності по встановленому режиму експлуатації обладнання;
- коефіцієнт використання виробничої потужності за час експлуатації обладнання;
- часовий графік ремонтних робіт та робіт з обслуговування обладнання.

Виробничі фактори:

Пропорційні

- основні сировинні матеріали;
- додаткове виробництво продукції;
- енергія (вугілля, газ, дизельне паливо/бензин, електрика);
- запасні частини до обладнання, які зношуються;

- пакувальний матеріал.

Супутня продукція:

- комерційна супутня продукція (придатна до продажу);
- інші комерційні відходи (придатні до продажу);
- некомерційні відходи (реалізація).

Непропорційні (постійні) виробничі фактори:

- заробітна плата штатного персоналу;
- страховка;
- витрати на технічне обслуговування; відповідно до встановленого графіка;
- роботи по очищенню підприємства;
- мобільне обладнання (яке зазвичай використовується для широкого кола робіт, воно може вважатися постійним виробничим фактором).

Застереження! Не недооцінюйте непропорційні фактори, т.я. їх вартість завжди суттєва!

Виробничий план

- коливання поставок сировини протягом року (особливо для сировинних матеріалів сільськогосподарського походження);
- остаточний попит на продукцію за рік (особливо для продукції сільськогосподарського призначення);
- умови зберігання готової продукції (тривалість строків зберігання вимагає додаткових фінансових коштів);
- періоди очікуваних несприятливих погодних умов;
- обмеження виробничого процесу і гранична потужність (слід взяти до уваги непередбачені затримки у виконанні ремонтних робіт або непередбачене зниження потужності внаслідок певних умов роботи).

Система контролю якості

Поясніть систему контролю якості, яку ви будете застосовувати. Вона повинна являти собою систему, що дозволяє в будь-який час здійснити перевірку відповідності випущеної продукції встановленим стандартам. Це процес повинен включати, наприклад, етап перевірки сировинних матеріалів, а також готової продукції для того, щоб налаштувати виробничі лінії і переглянути процес виробництва з теоретичної точки зору для підтримки необхідного рівня витрат і постійного рівня якості готової продукції.

Для більшості видів діяльності питання контролю за якістю вже відпрацьовані. Для їх впровадження можна контактувати із державними службами або ознайомитися в кооперативі, який веде подібну діяльність.

Графік черговості надання послуг може бути критичним для існування кооперативу. Тому він має бути викладеним в ПВГД та розробленим правлінням СОК відкрито, з максимальним залученням до обговорення членів.

Необхідно звернути увагу на зберігання техніки. Не рекомендується підтримувати погляд деяких керівників, аби техніка чи обладнання зберігалися на власному подвір'ї. Для знаходження вільних площ, варто звертатися до органів місцевого самоврядування.

Основою організації безперебійної роботи СОК є зобов'язання⁵⁵ кожного домогосподарства - члена СОК щодо участі у кожному окремому виді кооперативної діяльності.

Відповідно до зобов'язань, кооператив забезпечує наступний обсяг послуг з⁵⁶:

Зберігання черешні, кг	Оранки, га	Обприскування, га	Заготівля та транспортування кормів, км	Організації переробки молока та зберігання молокопродуктів, л
20 000,0	30,0	3,0	2 016	260 000

Сприяння організації переробки молока і збуту молокопродуктів

Виробництво молокопродуктів здійснюється в домогосподарстві кожного члена кооперативу індивідуально. Кооператив надасть можливість переробити молоко на сметану (вершки) сепаратором та забезпечить своїх членів, за їх замовленням, необхідними для вироблення знежиреного сиру та бринзи інгредієнтами, а також упаковкою для сметани та інших продуктів. Для всіх видів продукції на початковому етапі планується використовувати поліпропіленову тару місткістю 0,5 л (ціна - 0,6 грн./шт.).

*Запланований обсяг продукції переробки молока, яка буде реалізовуватися через СОК за дорученням членів*⁵⁷

Продукт	Кількість сировини ⁵⁸	Витрати сировини на 1-цю продукції, л	Обсяг готової продукції, кг
Бринза домашня	60 000	6	10 000
Сметана	200 000	10	20 000
Сир домашній нежирний	180 000	5,5	32 727
Масло	7 000	3,5	2 000

Кооператив організовує аналіз молокопродуктів та одержання необхідних для збуту супроводжуючих документів, які підтверджують їх якість.

Готові молокопродукти передаються господарствами до кооперативу для продажу їх у містах. Для виконання цієї роботи кооператив орендує автомобіль ГАЗ 3302 у СПД Гарний В.С. (с. Дружне). Вартість оренди складе 4 грн./км.

⁵⁵ Підтвердження - заява члена СОК при вступі та щорічні письмові зобов'язання кожного домогосподарства.

⁵⁶ Див. таблицю "Зобов'яз. членів" БК

⁵⁷ Див. таблицю "Асортимент_надходж" БК

⁵⁸ Детальну схему див. у Додатку

Організація зберігання черешні, овочів, продукції переробки молока

Кожен член кооперативу індивідуально доставляє затаровану у ящики черешню до холодильних камер. Оптимальна температура зберігання черешні в холодильнику забезпечується на рівні близько 1°C і може знижуватися до - 0,5°C. Відносна вологість повітря в сховищі підтримується на рівні близько 90%. При вивантаженні черешні з холодильника черешня поміщається тимчасово у перехідне приміщення з температурою від 8 до 10°C для уникнення утворення конденсату, що швидко погіршує зовнішній вигляд плодів і призводить до псування.

Після закінчення сезону черешні холодильник завантажуються або овочами, або продукцією переробки молока, які доставляються і зберігаються за наведеною вище схемою.

Надання механізованих технологічних послуг

З обробітку землі

Оранка забезпечується трактором МТЗ-80 з трьохкорпусним навісним плугом ПЛН-3-35. Продуктивність та потужність трактора дозволяє здійснити необхідний обсяг робіт у визначені строки. Передбачається здійснювати технологічну операцію на 30 га, двічі на рік (всього 60 га) - на весні та восени.

З обприскування

Для здійснення робіт з обприскування садів орендується обприскувач навісний ОМ-630-2. Ціна оренди складе 450 грн./місяць.

Кооператив за замовленням членів постачає їм необхідні для обприскування садів хімічні засоби.

Інші послуги

Для ефективного використання трактора кооператив надає допомогу членам у виробництві кормів: косіння сіяних трав та трав з лук, неугідь, заготівля інших видів кормів, доставка їх до дворів.

Виконання механізованих робіт здійснюється найманим трактористом.⁵⁹ Кооператив забезпечує виконання робіт паливо-мастильними матеріалами та поточне обслуговування і ремонт техніки.

⁵⁹Може бути член СОК.

Графік завантаження обладнання⁶⁰

Вид діяльності	Од. вимі- ру	Завантаження на місяць											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Послуги трактором													
Оранка	га			30	30					30	30		
Обприскування	га			1	2								
Заготівля кормів та транспортування	км	200	200	50	50	250	250	256	260	50	50	200	200
Зберігання у холодильній камері													
черешень	т					5	15						
продукції переробки молока	т	20	20	20	20			20	20	20	20	20	20

Розробка графіка черговості надання послуг

Не пізніше ніж за місяць до початку відповідних робіт (надання послуг), кожен член кооперативу надає виконавчому директору заявку на виконання механізованих робіт. У заявці вказується: розміщення та стан земельної ділянки, яку необхідно обробити, її площа, дата посіву. На основі заявок виконавчий директор складає графік руху техніки від господарства до господарства, який розглядається та затверджується правлінням та підписується головою СОК.

Зберігання техніки

Придбана техніка буде поставлена на баланс СОК. Для збереження рефрижератора, трактора та навісного обладнання будуть використані наявні споруди на території овочесховища. Охорона буде забезпечена членами СОК.

⁶⁰Див. таблиці "Трактор", "Черешні", "Молоко" БК.

РОЗДІЛ 10. Ринок збуту і конкуренція

- ринкове середовище і тенденції на ринку;
- умови постачання витратних матеріалів;
- опис цінової стратегії по кожному виду діяльності;
- запланована рекламна компанія (в разі необхідності);
- конкуренти, які можуть надавати такі самі послуги, умови та вартість;
- стратегія ціноутворення на послуги;
- порівняння з традиційними/наявними технологіями, визначення переваг-недоліків.

Джерело

Власні та наявні фахові дослідження, дані анкет тощо

Районне управління с/г

Вказати джерела інформації щодо цін на ринку. Можна використовувати фото матеріали або рекламну інформацію конкурентів.

Стратегічні пріоритети:

Постійно проводити аналіз точних та можливих(нових) видів діяльності для забезпечення оперативної реакції на стан ринку.

На початку кожного року слід визначати пріоритети на наступний рік.

Деякі типові питання для проведення маркетингових досліджень:

Послуга (продукція):

- Які спеціальні характеристики або унікальність послуг (продукції) СОК?
- Яка потрібна кількість послуг по сегментах ринку?
- Який асортимент послуг (продукції)?
- Які пропонуються гарантії якості?

Місце / розподіл (в разі переробки продукції членів СОК):

- Яким чином продукція буде постачатися покупцям, та через яку кількість точок роздрібної торгівлі він здійснюється?
- Які засоби транспортування продукції?
- Чи використовуються власні або інші засоби транспортування?
- Як перевозяться товари?
- Які використовуються можливості для зберігання продукції?
- Як поширюється інформація про продукцію?
- Як пов'язано обслуговування з вибором каналів розподілу?

Ціна на кожному окрему послугу (продукцію):

- Який встановлений рівень цін?
- Який рівень цін у порівнянні з конкурентами?
- Чи проводяться якісь спеціальні заходи, пов'язані з ціноутворенням?
- Чи пропонується спеціальна ціна для посередника (роздрібна знижка чи фіксована ціна) в разі реалізації продукції переробки?

- Чи існує якась система знижок (наприклад, за кількістю або сезонністю)?
- Яка політика диференціації цін?
- Які спеціальні умови оплати?
- Інші, які пов'язані із реалізацією послуги/продукції, які реалізовується СОК.

Середовище і тенденції на ринку

Попит на молочні продукти, черешні і овочі формується сільськими мешканцями всього на 20-25%, тому основними споживачами є міське населення. Домогосподарствам, які індивідуально реалізують свою продукцію невеликими партіями, доступні лише місцеві ринки. Доступ же до міських обмежується:

- невеликою кількістю товару, яку вивозити не вигідно;
- дорожня вартість торгових місць і лабораторних аналізів на міських ринках.

Кооператив має за мету усунути зазначену проблему за рахунок вивезення і реалізації за дорученням своїх членів 1,5 – 2 т товару щотижня (продукція переробки молока, фрукти, овочі). Такому продавцю легше знайти постійне торгове місце. Йому дешевше обійдеться лабораторний аналіз та оформлення іншої необхідної документації.

Планується завоювати ринки збуту продукції у містах Вінниця, Житомир, Чернівці, які знаходяться у радіусі до 200 км.

Кооператив працюватиме над тим, щоб сформувати у містах свою постійну клієнтуру, яку інформуватиме про час торгівлі завчасно, налагодити співпрацю з невеликими супермаркетами або їх мережею, профспілками міських підприємств та організацій. В разі успішної діяльності буде розроблено свою торгову марку "Дружній молочар" та фірмову упаковку.

Прямий продаж продукції споживачам дозволяє кооперативу максимізувати додану вартість.

Цінова стратегія

На послуги технікою

Кооператив буде надавати послуги по собівартості, тому матиме суттєву перевагу перед приватними підприємцями.

На ринку реалізації с/г продукції

Визначається на основі аналізу цін на аналогічну продукцію інших виробників. Ціни будуть коригуватися в залежності від сезону, цінової політики на

ринку, якісних переваг кооперативних екологічних продуктів. На початковому етапі ціни будуть на 5 – 10 % нижчими від аналогічної продукції конкурентів. Після завоювання прихильності споживачів та створення мережі постійних покупців ціни будуть вирівняні з середньоринковими.

Реклама

Для послуг технікою реклама не використовуватиметься.

Для продукції, яка буде реалізовуватися, буде розроблено інформаційний буклет, в якому будуть викладені переваги екологічної продукції та її переваги перед конкурентами. Також покупцям будуть роздаватися візитки з контактами кооперативу та переліком продукції. Рекламна продукція буде розповсюджуватися в місцях ведення торгівлі та на міському транспорті.

Конкуренти

На ринку послуг технікою

Послуги технікою на оранці та обприскуванні надають ІГ "Надія" (с. Дружне), ПП "Фоменко" (м. Вінниця), ТОВ "Корона" (м. Вінниця). Споживачі нарікають на низьку якість робіт та порушення чи невиконання договірних зобов'язань. Вартість послуг є високою і становить 1600 – 1800 грн./га на оранці та 2400 грн./га – на обприскуванні.

На ринку реалізації с/г продукції

Основними конкурентами є ІГ "Сонячне" (с. Тепле), ПП "Куць В." (с. В.Броди), ТОВ "Зелена лінія" (м. Вінниця), які реалізують на ринку продукцію, яка виготовлена за домашніми рецептами за цінами значно вищими, порівняно з СОК, оскільки зазначені виробники є комерційними прибутковими структурами. Зазначена продукція реалізовується за високою ціною і є продуктом тривалого зберігання, що не задовольняє споживачів.

РОЗДІЛ 11. Аналіз можливих ризиків та їх вирішення

Пункт	Джерело
	Власне бачення
	Консультаційні організації
	<i>Вказати джерела інформації щодо цін на ринку</i>

Найпоширенішими є такі основні типи ризиків:
технічний, фінансовий, втрати часу, втрати майна, форс-мажорні.

Технічні ризики

Вони пов'язані з типом послуг (випуском продукції). Наступний перелік даний у якості прикладу:

- затримка в підготовці будмайданчика або виконанні графіка будівництва;
- затримка поставки обладнання та ремонту приміщень;
- пізнє надання послуг(запуск виробництва)через неврахування сезонності;
- непередбачені зупинки під час введення в експлуатацію та приймання комісією;
- відсутність витратних матеріалів або необхідної сировини;
- низька якість продукції;
- недотримання державних нормативів.
- довговічність послуг (виробів): наскільки швидко послуга(продукція) стане застарілою, створення альтернативної послуги, яка завоює ринок, вплив вашої діяльності на споживача;
- нові зовнішні умови, що впливають на технологію виробництва.

Фінансові ризики:

Розмір економічного ефекту від діяльності СОК та його збитків залежать від рівня та кількості послуг (продажів) та від основного виду діяльності СОК. Існує багато негативних прикладів, коли закуплене обладнання залишалося не завантаженим або взагалі потреба в послугі була відсутня.

До можливих ризиків, які можуть виникнути у процесі діяльності СОК відносяться:

- ризики ринку: зменшення виробництва сільськогосподарської сировини в результаті несприятливих кліматичних умов та недопоставка сировини, проблеми збуту у разі перевиробництва продукції, недотримання окремими членами СОК зобов'язань;
- ризик втрати часу: несвоєчасні поставки сировини, затягування строків усунення поломок обладнання та інші причини;
- ризик втрати майна: стихійне лихо, протиправні дії третіх осіб і т.і.

Ризики усуваються за рахунок наступних заходів

Ризики ринку

Недобір плодів і ягід компенсуються іншими видами продукції, на які форс-мажорні обставини не вплинули. У разі перенасичення внутрішнього ринку, кооператив виробляє стратегію експорту продукції у ближні країни. В разі виникнення проблем зі збутом окремого виду молочної продукції, СОК переорієнтовує членів на виробництво інших видів продукції, на які є попит. Ризик невиконання зобов'язань окремими членами усуваються удосконаленням Правил внутрішньої господарської діяльності.

Ризики втрати часу

Приймаються заходи з покращення виконання своїх обов'язків управлінським апаратом СОК.

Ризик втрати майна

Майно СОК буде застраховано від пошкоджень і втрат в результаті стихійного лиха, або протиправних дій третіх осіб згідно до чинного законодавства. Для цього передбачено укласти договір з страховою компанією і витратити на це 3%⁶¹ від вартості обладнання та будівель. Для попередження крадіжок планується організувати охорону.

⁶¹Див. "Вхідні - Адмін_витрати" у БК

РОЗДІЛ 11. Екологія

- Вплив на екологію.
- Можливі загрози та шляхи їх вирішення та вартість рішень.
- Енергозбереження.

Джерело

Технічні паспорти на обладнання/інформація постачальника

ПКД/проект

Практичних досвід

Законодавчі вимоги

Особлива увага до вказування джерела інформації, наявність/збереження копій документації.

Техніка та обладнання не шкодять навколишньому середовищу, відповідають стандартам та не потребують особливих заходів чи дотримання вимог чинного законодавства для збереження довкілля.

РОЗДІЛ 12. Орієнтовна структура витрат та собівартість послуг⁶²

Вихідні дані для розрахунку перелік статей операційних витрат по кожній послугі окремо:

- загально-адміністративні;
- загальні операційні;
- матеріали та ресурси;
- комунальні;
- заробітна плата;
- орендні платежі;
- амортизація;
- кооперативні виплати (в разі наявності. В 1-й рік небажано)

Пункт	Джерело
1	Анкети "Вихідні дані з планування діяльності" та "Загально-адміністративні витрати проекту", таблиці БК "Вхідні - Адмін_витрати", "Трактор", "Черешня", "Молоко" БК, технологічні карти, нормативи, рекомендації спеціалізованих установ (НДІ)
2	Дані технічного паспорту обладнання, інформація постачальників
	<i>Вказуйте джерела інформації, прикладіть копії документів.</i>

⁶²Представлений розрахунок на 1 рік. На наступні 2 роки див. БК

Калькуляційною одиницею в СОК є послуга.

Виробнича собівартість включає технологічну собівартість плюс розподілені загальні адміністративні витрати.

Повна собівартість включає виробничу собівартість плюс адміністративні, фінансові та витрати на збут. Характеризує загальний рівень витрат на виробництво та реалізацію продукції, виконаних робіт та наданих послуг.

Виробнича собівартість складається з прямих та непрямих витрат.

Прямі витрати - витрати на сировину, матеріали, корми чи насіння, паливо та інші. Тобто такі, які передбачені технологією виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також витрати на оплату праці робітників, безпосередньо зайнятих у процесі надання послуг, і витрати на утримання і використання обладнання. В спрощеному виді, *прямими* називаються витрати, які змінюються в залежності від обсягу наданих послуг (виробленої продукції).

Непрямі витрати – які не змінюються в залежності від обсягу послуг (випуску кінцевої продукції). Тобто це такі витрати, які повинні бути відшкодовані за будь-яких результатах виробничого процесу, навіть у разі відсутності готової продукції (до таких витрат відносять, зокрема, загальновиробничі та накладні).

Проблема для багатофункціональних СОК може полягати в визначенні *долі загальновиробничих витрат у собівартості* кожної окремої послуги. Пропонується загальновиробничі витрати або розраховувати на 1 гривню прямих витрат по кожній послугі, або включити їх у собівартість найбільш ефективної послуги (останнє може викликати певні суперечки серед членів СОК).

Пай - визначається пропорційно участі членам СОК у господарській діяльності кооперативу відповідно до запланованого обсягу і вартості послуг, що надаються кооперативом.

Розрахунок пая для кожного окремого виду послуг, полягає у розрахунку *повної собівартості, поділеної на обсяг послуги* (найбільш зрозумілими та поширеними обсягами є літр, га, км, тона, одиниця біологічного активу (корова, яблуня та інш.).

Складаючи графік сплати пайв необхідно розуміти, що пай – головне джерело отримання коштів для здійснення необхідних витрат. Тому для надання послуг технікою необхідно, щоб члени СОК надали 100% пайв. А в разі реалізації продукції від імені своїх членів (наприклад молока), СОК може зібрати пай тільки на перший період. Наступні витрати будуть здійснюватися за рахунок пайових внесків з 1-ці зданої продукції, які кооператив буде залишати на рахунок перед повернення пайовикам виплат.

Реалізація сировини - найменш економічно ефективна діяльність. Загально визнаною є думка, що запровадження первинної переробки сільськогосподарської сировини суттєво підвищує доходи селян. Практика та розрахунки, наприклад, ціни послуг за збирання в населення молока доводять, що ціна на ринку лише покриває витрати по доставці молока на молзавод. Більшість витрат селян на утримання ВРХ зазначеною ціною не покриваються (!).

Переробка молока на прості у виготовленні продукти такі як бринза, сулугуні, сметана, масло та інші підвищує доходи членів СОК у рази. В цьому контексті цікавим є досвід організації "домашніх кухонь" на селі. Такий заклад по суті є маленьким переробним цехом, в якому встановлене необхідне обладнання і який відповідає всім нормам. Такий цех може ефективно діяти і на кооперативних засадах.

Непрямі витрати:

Загальні адміністративні витрати⁶³

Назва	Заплановані витрати, грн.
Заробітна плата адмінперсоналу з нарахуваннями	49 248,0
Відрядження	1 200,0
Транспортні витрати	2 400,0
Страхування	9 915,0
Канцтовари	1 800,0
Користування Інтернетом	600,0
Ремонтні роботи у офісі	1200,0
Комунальні витрати	4800,0
Інформаційні матеріали	240,0
Телефон/Факс	600,0
РАЗОМ:	72 123,0

Загальні операційні витрати

Витрати	Заплановані витрати, грн.
Реєстрація в державного реєстратора	2000,0
РАЗОМ:	2 000,0

Прямі витрати:

Розрахунок собівартості та розміру паїв

При наданні послуг трактором⁶⁴

№	Витрати	Всього витрат, грн.
1	Загальні адміністративні та операційні послуги	6819,5
2	Зарплата працівників з нарахуваннями	15759,4
3	Амортизація обладнання	14159,4
6	Змінні (ПММ)	23072,8
	РАЗОМ:	59 811,0
	Відрахування у спецфонд, 1%	598,1
	ВСЬОГО:	60 409,1

Вартість паю: для 60 409,1 грн. : 60 га = 503,4 грн./га

⁶³Див. таблицю "Вхідні - Адмін витрати" БК.

⁶⁴Див. таблицю "Трактор" в БК

При наданні послуг з обприскування

Витрати	Всього витрат, грн.
Загальні адміністративні та операційні послуги	409,0
Зарплата працівників з нарахуваннями	0,9
Амортизація обладнання	822,2
Змінні (ПММ)	483,8
Інші (оренда обприскувача 2 місяця)	900,0
РАЗОМ:	2 615,9
Відрахування у спецфонд, 1%	26,2
ВСЬОГО:	2642,1

Вартість паю: для 2642,1 грн. : 3 га = 880,7 грн./га

При наданні послуг з заготівлі кормів та транспортуванні

Витрати	Всього витрат, грн.
Загальні адміністративні та операційні послуги	2 920,3
Зарплата працівників з нарахуваннями	7879,7
Амортизація обладнання	5 870,0
Змінні (ПММ, електрика, інш.)	5 080,3
Інше (оренда причепа ПТС 12 місяців)	4 800,0
Загальні адміністративні та операційні послуги	2 920,3
РАЗОМ:	26 550,3
Відрахування у спецфонд, 1%	265,5
ВСЬОГО:	26 815,8

Вартість паю: 26 815,8 : 2016 км = 13 грн./км

При наданні послуг з зберігання черешень⁶⁵

Витрати	Всього витрат, грн.
Загальні адміністративні та операційні послуги	1123,0
Амортизація обладнання	3098,0
Змінні (ПММ, електрика, інш.)	3799,5
РАЗОМ:	8 020,5
Відрахування у спецфонд	80,2
ВСЬОГО:	8 100,7

Вартість паю: 8 100,7 грн. : 20 000 кг = 0,4 грн./кг

⁶⁵Таблиця "Черешня" БК.

При наданні послуг з організації переробки та збуту молокопродуктів⁶⁶

Витрати	Всього витрат, грн.
Загальні адміністративні та операційні послуги	65 116,2
Амортизація обладнання	15 640,0
Реклама	18 068,2
Змінні (придбання упаковки, інгредієнтів, електроенергії)	178 940,5
Відрахування у спецфонд	2 777,6
РАЗОМ:	275 499,9
Відрахування у спецфонд	2 755,0
ВСЬОГО:	278 254,9

Вартість паю: 280 542,5 грн. : 260 000 л = 1,1 грн./л

Графік сплати паїв⁶⁷

Послуга	Коли/як сплачується
При наданні послуг трактором на оранці, обприскуванні, заготівлі кормів	100% на початку року
При наданні послуг з зберігання	100% на початку року
При наданні послуг з організації переробки та збуту молокопродуктів	утримується з 1 л переробленого молока

Надходження від реалізації продукції членів СОК^{68,69}

Продукт	Кількість, кг	Ціна реалізації 1-ці, грн.	ВСЬОГО надходжень, грн.
Від реалізації черешні			
Черешня	20 000	15	300 000
Від послуг з реалізації продукції переробки молока			
Бринза домашня	10 000	40	400 000
Масло	2 000	50	100 000
Сир домашній нежирний	32 727	30	981 818
Сметана на продаж	13000	25	325 000
ВСЬОГО:	57 727		1 806 818
РАЗОМ ВІД ДІЯЛЬНОСТІ:			2 106 818
ПДВ:			421 364
ВСЬОГО НАДХОДЖЕНЬ:			1 685 455⁷⁰

⁶⁶Таблиця "Молоко" БК.

⁶⁷ПВГД. Закупівлю ПММ, витратних необхідно робити на початку сезону в повному обсязі.

⁶⁸Див. таблицю "Реалізпрод членів" БК.

⁶⁹Кооператив не утримує ПДФ з членів СОК, т.я. всі вони надали довідку №3ДФ з сільради на продукцію, яка вироблена на присадибній ділянці (відповідно до пп. 165.1.24 п. 165.1 ст. 165 ПКУ). Форма довідки, строк її дії, порядок видачі затверджено наказом Державної податкової адміністрації від 21.12.2010 р. № 975.

РОЗДІЛ 13. Ефективність діяльності кооперативу

Традиційна система показників ефективності господарських структур не може застосовуватись для обслуговуючих кооперативів через їх унікальну природу. Це пояснюється зокрема тим, що частина доходу обслуговуючих кооперативів, як правило, відразу розподіляється між його членами у вигляді надбавок і доплат до цін. Тому ефективність діяльності обслуговуючих кооперативів, може характеризуватися показниками ефективності товарної, цінової, збутової, комунікаційної політики, індексами товарообороту і витрат кооперативу, часткою ринку, структурою товарообороту, ступенем задоволення потреб членів кооперативу, питомою вагою робіт та послуг, виконаних в технологічні терміни та ін.

Легким для розуміння поняття ефективної діяльності СОК, може бути різниця між витратами на послугу, які члени СОК здійснювали до створення кооперативу та після. Економічний ефект визначається збільшенням приросту доходу членів кооперативу від реалізації продукції та/або економією витрат на використання (придбання) засобів виробництва.

Може статися так, що після розрахунків вартість паю перевищить існуючу ціну. В такому випадку необхідно переглянути обсяги послуг і або збільшити обсяги послуг, або зменшити витрати кооперативу.

Визначається збільшенням приросту доходу членів кооперативу від реалізації продукції та економією витрат на використання (придбання) засобів виробництва.

Оранка 1 га⁷¹

№	Показник	Грн.
1.	Вартість кооперативної послуги	503,4
2.	Ринкова вартість	1400
	Економія, %	= - 896,6 64%

Черешня⁷²

№	Показник	Грн.
1.	Виручка від реалізації без ПДВ	240 000
2.	Витрати на збут	8 176
3.	Кооперативні виплати членам	= 231 824
	Економічний ефект	
4.	Ціна 1 кг черешні реалізованого ч-з СОК	231 899 грн. : 20 000 кг = 11,6
5.	Ціна 1 кг черешні, реалізованого	-8

⁷⁰Див. ячейку В18 таблиці "Реалізпрод членів"

⁷¹Див. строку 43 таблиці "Трактор" БК

⁷²Див. строку 54 таблиці "Черешня" БК

	посереднику	
	Приріст на 1 кг: %	=3,6 45

Молокопродукти⁷³

№	Показник	Грн.
1.	Виручка від реалізації молокопродуктів (без ПДВ)	1 445 455
2.	Витрати на збут	-278 255
3.	Кооперативні виплати членам	= 1 167 200
	Економічний ефект	
4.	Ціна 1 л переробленого молока реалізованого ч-з СОК	1 167 200 грн. : 260 000 л = 4,5
5.	Ціна 1 л молока, реалізованого без СОК	-1,7
	Приріст на 1 л:	= 2,8

Заплановані індикатори успішності проекту

№	Індикатор	Результат
1.	Кількість отримувачів вигоди, домогосподарств/ВСП	296
2.	Кількість осіб, в т.ч.	800
	чоловіків	260
	жінок	540
3.	Вартість проекту на 1-е ДГ/ОСГ- ЧЛЕНІВ, грн.	1180,7
4.	Окупність інвестицій, років ⁷⁴	1,4
5.	Розмір вигод члена СОК по кожній послугі в разі діяльності через СОК, грн., в т.ч.	
	прибавка до ціни реалізації молока, на 1 л	2,8
	прибавка до ціни реалізації черешні, на 1 кг	3,6
	економія на оранці, на 1 га ⁷⁵	896,6
6.	Зросте виробництво молока ⁷⁶ на (____%/було ____/стане ____)	23%/ 260 000/ 320 000
7.	Доходи членів СОК зростуть на, % ⁷⁷	
8.	Створено нових/розширено видів діяльності (вказати)	організована переробка молока та реалізація продукції переробки

⁷³Див. строку 59 таблиці "Молоко" БК

⁷⁴Див. таблицю "Вхідні - Постійні змінні витрати" в БК.

⁷⁵"+" – прибуток в порівнянні з поточним, "-" – економія в порівнянні з ринковою ціною на послугу.

⁷⁶Вказати вид діяльності, якій планується розширити (земельні ділянки, сади, виробництво сировини та інш.). В разі декількох видів – вказати кожен окремо. Внести заплановані обсяги до відповідних графіків завантаження обладнання у закладках "Трактор", "Черешня", "Молоко".

⁷⁷Середнє арифметичне всіх % приросту.

9.	Започатковано виробництво членами СОК нових продуктів/торгова марка	4 види / "Дружній молочар"
10.	Накопичення у спеціальному фонді, грн.	20 144,378
11.	Побудовано, модернізовано виробничих об'єктів (вказати назву/характеристики)	Приміщення овочесховища/ площею 1500 м.кв
12.	Кількість працевлаштованих, осіб	3
13.	Залучено інвестицій, грн., в т.ч.	349 480
	власних	80 000
	органів влади	55 250
	підприємницьких структур	0
	проектів технічної допомоги	214 230
14.	Впроваджено енергозберігаючих технологій	налагоджено збереження плодоовочевої продукції у енергозберігаючому рефрижераторному контейнері

⁷⁸Див. строку 31 "Реалізпрод членів" БП.

ДОДАТКИ ДО БП

Додаток 1

Вимоги до якості⁷⁹

Основні вимоги, що повинні пред'являтися до роботи трактора з плугом на оранці

Оранка здійснюється на задану у кожному окремому випадку глибину, але не менш як на 20-22 см з відхиленням від заданої глибини – не більше 1 см. Розміри поперечного перерізу скиби на всьому полі мають бути однаковими, оборот скиби повним, зораний шар - неструктурованим. Бур'яни та добрива заглиблюються на глибину 12-15 см.

Поверхню ділянок буде оброблено без глибоких розгінних борозен та високих гребенів (висота гребенів не вище 5 см). Оранка на схилах здійснюватиметься упоперек схилу контурним способом.

Не буде використовуватися колова оранка і колові обороти так як це може призвести до поломки плуга і деталей навісної системи. Переміщення агрегатів на відстань більшу за 200 м допускається лише в транспортному положенні. Після закінчення оранки всього поля поворотні смуги і краї ділянок будуть заорані, а роз'ємні борозни зароблені.

Основні вимоги, що повинні пред'являтися до роботи обприскувача:

- рівномірність розподілу препарату по всій поверхні, що обробляється;
- якість дисперсності робочого розчину;
- відхилення від встановленої норми витрати робочої рідини між окремими розпилювачами не повинно перевищувати 1 - 2%;
- на товарних посівах не допускається внесення пестицидів при швидкості вітру понад 5 м/с, оскільки існує загроза знесення їх вітром на посіви сусідніх культур, чутливих і до цих препаратів, а також на пасовища, луки, лісополоси тощо. Висоту підйому штанги над поверхнею ґрунту встановлюють так, щоб забезпечити перекриття факелів центробіжних, тангенціальних та рефлекторних розпилювачів близько 50%, а у щільних воно повинно складати 10 - 15 см. Перевіряють правильність попереднього налагодження безпосередньо на полі, що обробляється. Якщо фактична норма витрати робочого розчину відрізняється від заданої норми більш як на 10%, коригують її шляхом регулювання тиску в магістральній системі обприскувача.

Обприскування може бути високооб'ємним, з нормою витрати робочого розчину 300 л/га і більше; середньооб'ємним – 100 - 200 л/га; малооб'ємним – 10 - 50 л/га та ультрамалооб'ємним – менше 10 л/га. Для малооб'ємного та ультрамалооб'ємного обприскування найбільше підходять обертаючі (ротаційні) розпилювачі.

⁷⁹ Джерела інформації: довідники, рекомендації спеціалістів, інформація постачальників обладнання, Інтернет, державні контролюючі органи. Вказати/надати копії офіційних документів для кожного виду діяльності окремо.

Зберігання черешень

Свіжа черешня може зберігатися до 5 тижнів при дотриманні певних умов. Перше – швидка доставка для попереднього охолодження в холодильних камерах. Наступне зберігання повинне бути з дотриманням усіх вимог по холодильному ланцюгу. Оптимальна температура зберігання черешні в холодильнику - близько 1°C. Ця температура може знижуватися до - 0,5°C. Але, залежно від сорту й ступеня спілості, уже при - 1,5°C черешня може бути підморожена з руйнуванням кліток. Відносна вологість повітря в сховищі - близько 90%. Важливою умовою при вивантаженні черешні з холодильника є наявність перехідного сховища з температурою від 8 до 10°C необхідне для уникнення утворення конденсату, що швидко погіршує зовнішній вигляд плодів і призводить до псування.

Виробництво домашнього сиру

Домашній сир нагадує кисломолочний сир з приємною зернистою структурою і м'яким слабо кислим смаком. Виробляється роздільним способом. Готове сирне зерно промивають водою, а потім змішують з вершками і сіллю, потім розфасовують. Масова частка води в домашньому сирі 78-80%, а кухонної солі – не більше 1%. Вміст жиру в розрахунку на суху речовину – 20% (на всю масу сиру – 4%). Кислотність не перевищує 1500 Т, тобто значно нижча у порівнянні з традиційними видами сирів.

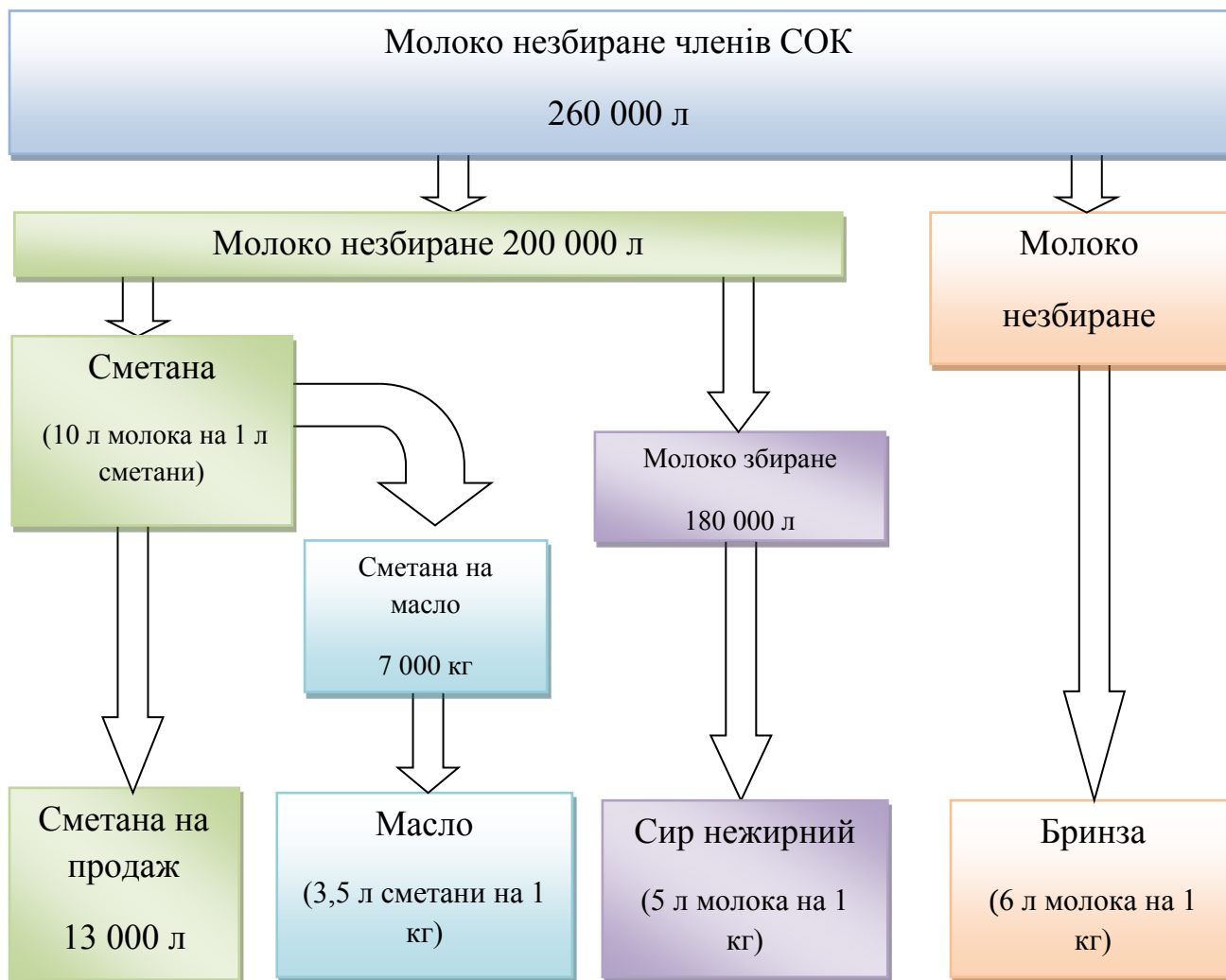
Для виробництва необхідно використовувати⁸⁰:

- молоко коров'яче, яке відповідає ДСТУ13264;
- концентрат білків творожної сироватки за ТУ 49 1096;
- закваска для творога на чистих культурах молочнокислих стрептококів за ГОСТом 49113, вироблена у відповідності з інструкцією по виготовленню та застосуванню заквасок для КМП на підприємствах молочної промисловості, затвердженої у встановленому порядку; закваска "Дарницька" за ТУ 10.16 УССР 62;
- концентрат бактеріальний сухий мезофільних молочнокислих стрептококів за ТУ 49 559 або ГОСТом 10-02-02-50;
- концентрат бактеріальний рідкий мезофільних молочнокислих стрептококів за ТУ 49 1025;
- порошок сичужний за ГОСТом 49144;
- пепсин харчовий яловичий за ГОСТом 4996;
- пепсин харчовий за ТУ 10.02.01.111;
- ферментний препарат ВНІМС за ГОСТом 49 159;
- вода питна за ГОСТом 2874.

⁸⁰ Звернутися до СЕС або технологів щодо отримання необхідних вимог до якості продукції, виробленої в домашніх умовах.

Домашній сир із коров'ячого молока повинен вироблятися у відповідності до стандарту 248-90 "Сир із коров'ячого молока".

Схема річного виходу продукції переробки молока

Взаємодія з місцевими органами влади та контролюючими органами

В процесі створення та діяльності обслуговуючого кооперативу, йому необхідно взаємодіяти з місцевими органами влади та контролюючими органами⁸¹. Нижче вказаний перелік деяких з них

Назва органу	Питання по яких відбувається взаємодія	Періодичність перевірок, можливі
Податкова адміністрація	Реєстрація та оподаткування кооперативу. Контроль фінансової діяльності, оподаткування та утримання податків членів СОК при реалізації ними своєї продукції	Неврегульованість питання оподаткування діяльності кооперативу, ДПА не вважає СОК неприбутковою організацією.
Сільська рада	Надання дозволу на збір технічної документації, земляні роботи та початок будівництва.	Питання щодо можливості отримати довідку за формою 3 ДФ щодо продукції ОСГ.
Обленерго	Отримання технічних умов енергопостачання, проект енергопостачання, контроль витрат електроенергії	Наявність вільних потужностей енергопостачання
Енергонагляд	Перевірка наявності сертифікації холодильного обладнання	При наданні дозволу на монтаж
Екологічна інспекція	Затвердження норм викидів шкідливих речовин	Один раз на рік
Карантинна інспекція	Отримання карантинних сертифікатів при вивозі продукції за межі області, перевірка приміщень для зберігання на наявність	По потребі
Пожежний нагляд	Перевірка протипожежного стану	
Держстандарт метрологія	Повірка контурів заземлення	Один раз на рік
Інспектор з охорони праці	Перевірка безпеки та умов праці	При пускові та щорічно

⁸¹ Необхідно уточнювати назви контролюючих органів через зміни у законодавстві.

Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України	Перевірка щодо впровадження Єдиного державного реєстру тварин, епізоотична ситуація	
СЕС	Дозволи та висновки на продукцію переробки	
Держсільгосп-нагляд	Реєстрація сільськогосподарської техніки	При постановці техніки на облік
ДАІ	Реєстрація автотранспорту	При постановці на облік
Архбудконтроль/ Відділ архітектури та містобудування	Дозвіл на будівництво/реконструкцію	При здійсненні будівництва/реконструкції будівель і споруд

Перелік основних документів, необхідних для оформлення кредиту⁸²

1. Заявка-анкета на отримання кредиту.
2. Установчі та реєстраційні документи, документи, що ідентифікують осіб, які мають право першого та другого підпису та підтверджують їхні повноваження (для Клієнтів, які вперше звертаються до банку)
 - 2.1. Установчі документи:
 - копія належним чином зареєстрованого установчого документа (*статуту / засновницького договору / установчого акта / положення*), засвідчену органом, який здійснив реєстрацію, або нотаріально;
 - свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи;
 - довідка про внесення юридичної особи до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.
 - 2.2. Документ, що підтверджує реєстрацію юридичної особи у відповідному органі Пенсійного фонду України.
 - 2.3. Документ, що підтверджує взяття юридичної особи на облік органом державної податкової служби (4-ОПП).
 - 2.4. Документ, що підтверджує повноваження осіб, які мають право першого та другого підпису (протокол / наказ про призначення керівника та головного бухгалтера, контракт тощо).

У разі призначення керівника вищим органом управління юридичної особи, необхідно надати відповідний протокол про склад та призначення органу управління юридичної особи, на момент призначення керівника.
 - 2.5. Паспорту або документу, що його замінює осіб, які мають право першого та другого підписів.
 - 2.6. Документи, видані органом державної податкової служби, що засвідчують присвоєння особам, які мають право першого та другого підписів, ідентифікаційних номерів платників податків (може не надаватись, якщо фізичній особі такий документ не надавався у випадках, передбачених чинним законодавством України).
3. Рішення засновників або органу, що представляє інтереси засновників (якщо такі повноваження покладені на такий орган Статутом та/або законодавством України), щодо отримання кредиту, передачу майна в забезпечення кредиту та наділення керівника (особи, що має право першого підпису) повноваженнями на укладання та підписання зазначених договорів.
4. Виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та організацій (на окрему вимогу).
5. Ліцензії, патенти, дозволи, що надані позичальнику державними органами на здійснення його діяльності.
6. Баланс підприємства (форма №1), звіт про фінансові результати (форма №2) з відміткою органу статистики, декларація про прибуток юридичної особи з відміткою податкової інспекції за чотири останні звітні дати та за останні три роки (оригінали або копії, завірені Клієнтом). Якщо строк існування Клієнта

⁸² Приклад. Необхідний в разі отримання кредиту.

менший за чотири звітних квартали, зазначена звітність подається за наявну кількість звітних періодів.

7. Документи, що характеризують предмет забезпечення та підтверджують право власності на предмет забезпечення.

8. Довідка про відсутність змін та доповнень до установчих та реєстраційних документів Клієнта, змін у складі органів управління, персональних даних та повноваженнях осіб, що мають право першого та другого підпису, на момент укладення договорів з Банком, засвідчена підписами осіб, що мають право першого та другого підпису та скріплена печаткою Клієнта.

Розгорнутий бізнес-план із описом основних напрямів діяльності позичальника, характеристикою керівників, характеристикою продукції, що випускається та послуг, котрі надаються.

Як користуватися Бізнес-калькулятором

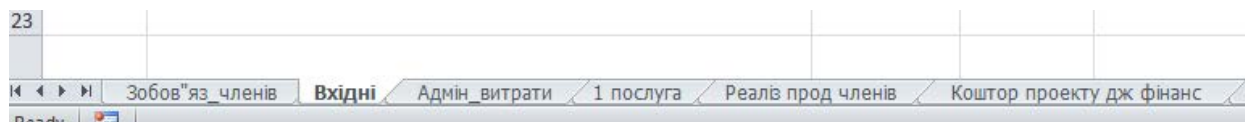
ВВАЖАЄМО НАДАНІ РОЗРАХУНКИ НЕ Є ГОТОВИМ ПРОГРАМНИМ ПРОДУКТОМ, А ЛИШЕ ПРИКЛАДОМ, ЯКИЙ ПОТРЕБУЄ ДООПРАЦЮВАННЯ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО КОНКРЕТНИХ УМОВ!

Як здійснити розрахунки та користуватися результатами у бізнес-плані.

Відкрити Бізнес-калькулятор⁸³. Зверніть увагу – змінні показники (ті, які вводить користувач) відмічені **блакитним кольором**, розрахункові (які рахує формула) – **зеленим**. Біля деяких показників є примітки (червоний трикутник у верхньому правому куті ячейки).

Після завершення розрахунків, відповідні таблиці переносяться до бізнес-плану через Ctrl+C/Ctrl+V.

Калькулятор розбитий на логічно завершені таблиці:

1. **Таблиця "Зобов'яз_членів"** – до неї вводяться кількість послуг для кожного члена, розраховується розмір пайового внеску відповідно до потреб, розраховується вигода від послуг СОК в порівнянні з наявними комерційними цінами.
2. **Таблиця "Вхідні"** – вводяться дані про загальну кількість членів СОК (використовується при розрахунку вступного пая), відсотки: по ПДВ, нарахувань на ФЗП, технічне обслуговування, вартості за одиницю витратних матеріалів (паливо, дизпаливо, електрика) та інш.
3. **Таблиця "Адмін_витрати"** – розраховуються загально-адміністративні витрати кооперативу. Зазначені витрати повинні бути рознесені до кожної послуги відповідно до обсягу прямих витрат або іншим логічним шляхом.
4. **Таблиця "1-а послуга"** – розраховуються витрати, собівартість, вартість пая, внески до спецфонду. На кожну наступну послугу ця таблиця копіюється та заповнюється відповідними даними "2-а послуга, "n-а послуга".
5. **Таблиця "Реалізація членів"** – заповнюється в разі реалізації через СОК продукції членів.
6. **Таблиця "Коштор проекту дж фінанс"** – розраховуються витрати для початку діяльності, на консультації, реєстраційні витрати в органах влади, дозволи тощо. Розраховується частка кожного внеску у фінансування проекту, конвертується у \$, визначається розмір вступного внеску для члена СОК⁸⁴.

⁸³ Розрахунок робиться на 1-й рік роботи СОК. Для інвесторів необхідно буде зробити розрахунки мінімум на 3-и роки. В цьому випадку буде мінятися: обсяг амортизаційних витрат (зменшуються, якщо не буде придбаватися нова техніка), собівартість (збільшуватися в разі запланованого розширення обсягів діяльності СОК), виручка та інш.

⁸⁴ Внесків члена СОК буде декілька: вступний – розраховується діленням необхідного внеску громади на кількість ДГ, пайовий на кожну послугу ОКРЕМО – розраховується множенням вартості пая на кількість одиниць послуги (га, кг, л, інше).

Крок 1. Таблиця "Зобов'яз_членів"

	A	B	C	D	E	F
1	Обрахування зобов'язань членів СОК (потреба у послугах) на рік					
2	П.І.Б. члена СОК	Послуга 1, кг	Внесок, грн.	Послуга N, ...	Внесок*, грн.	
3	Розумний І.І.	100	5420.3	0	..	

1. Введіть по черзі прізвища членів СОК, на кожного нового додаючи нову строку.
2. Заповніть відповідні стовпчики обсягом його потреб по кожній послугі (відповідно заяви про вступ до СОК/анкеті). Після вводу останнього члена – підсумуйте колонку. Перевірте, значення всіх строк потрапили у діапазон формули " $=\text{sum}(..)$ " (для цього наведіть курсор на підсумкову ячейку та натисніть клавішу F2 – синім квадратом виділиться існуючий діапазон. Він повинен обводити **всю** відповідну колонку. Як що ні – розширте діапазон мишкою, або введіть літерами у дужках).
3. В разі декількох видів послуг, додавайте нову колонку та повторюйте вищевказані дії.
4. Дані в колонці "Внесок" з'являться після заповнення таблиці для відповідної послуги. В нових колонках необхідно використовувати дані нових закладок "2,3, n– послуга" та скопіювати формули 1-ої колонки, замінивши "пай 1" на "пай 2, 3, n".
5. Остання строка введена для планування збільшення обсягів послуг у майбутньому.

Крок 2. Таблиця "Вхідні"

Заповнення таблиці:

1. Перевірте показники у таблиці . Змініть/додайте в разі потреби.
2. Дізнайтеся поточний курс \$/грн. та введіть у відповідну ячейку.

Всім даним, які вводяться, присвоєні унікальні імена, які можна побачити у віконці "Namebox" у верхньому лівому куті (див. малюнок).

	A	B	C	D
1	Загальні вхідні дані			
2		Кількість домогосподарств-членів СОК	0	
3	Податки і відрахування			
4		ПДВ	20,0%	Від виручки з послуг, и

Крок 3. "Адмін_витрати".

У Загальних адміністративних послугах перелічені основні можливі постійні витрати⁸⁵. Як правило це офісні витрати (зарплата адмінперсоналу з нарахуваннями, витрати на діяльність офісу та інш., ліцензії, проектування та інш.)⁸⁶.

Вартість всіх загально-адміністративних витрат (C43, Namebox – "опер")⁸⁷ = сумі підсумкових результатів 2-х таблиць: "Загальні адміністративні витрати, ячейкаD32" + "Пов'язані супутні/інжинірингові послуги, C41".

1. У таблиці "Витрати на персонал" вкажіть у окремих строках всіх запланованих працівників офісу. Окрім виконавчого директора та бухгалтера тут можуть бути юрист, комірник, асистент, лаборант, охоронець офісу, маркетолог та інш. В разі потреби – замініть їх на/додайте нові. Як що планується використовувати їх за сумісництвом – введіть відповідний % завантаження.

2. Перейдіть до таблиці "Загальні адміністративні витрати". Введіть заплановані витрати не тільки на офіс, додайте нові строки в разі потреби. Ціни необхідно використати реальні, які наявні в місці розташування офісу/діяльності СОК. Колонка "Річні" вираховується перемноженням місячної ціни на 12 місяців. Можливі витрати, які коливаються відповідно до сезону/року. Такі витрати можна порахувати формулою, відмітити кольором та додати необхідний коментар у правому верхньому куті ячейки. Як що ви знаєте річні витрати – можете внести їх у ячейку стовпчика "1 рік", але додавши коментар, щодо джерела інформації.

3. Страхування – тільки те майно, яке відноситься до офісного. Вся техніка для виробництва розраховується окремо у відповідній таблиці.

4. Дозволи – кошти для реєстрації СОК, ліцензії, витрати на ПКД, дослідження тощо.

Після заповнення, зазначену витрату необхідно включити у собівартість кожної послуги, пропорційно обсягам їх основних змінних витрат або на 1 гривню. Логіка така: чим більше змінних витрати у послугі, тим більша частина загально-адміністративних витрат закладається у її собівартість. В разі додавання нових послуг (більше 3-х) – додайте у зазначену таблицю відповідну строку та зробіть посилання на відповідну ячейку⁸⁸.

⁸⁵Постійними називають витрати, які не пов'язані з обсягом наданих СОК послуг.

⁸⁶Дані беруться з анкети "Загально-адміністративні витрати".

⁸⁷**УВАГА:** ця сума дозволяє одразу визначити мінімальний обсяг загальних витрат. Склавши її з змінними витратами та витратами на працівників по кожній послугі, можна розуміти, чи є сенс у виборі того чи іншого виду діяльності. В разі, якщо собівартість СОК перевищить наявну комерційну ціну на послугу – необхідно запропонувати членам СОК відмовитися від такої послуги, або, наприклад, збільшити нарахування від неї за рахунок переробки продукції та реалізації на ринку чи розширити кількість членів/обсяг послуги (наприклад, якщо трактор буде працювати лише 1 день).

⁸⁸В разі додавання нової строки для внесення нових працівників/витрат, зверніть увагу, щоб значення нової строки потрапила підсумку у діапазон формули "=sum". Формули для нових строк копіюються любым зручним вам способом (мишкою, або через Ctrl+C/Ctrl+V).

Крок 4. Таблиці "1-а послуга". Розрахунок собівартості/паїв/вигод⁸⁹

Всі наступні таблиці містять однакові статті витрат, тому 1-у таблицю можна копіювати та надалі лише змінювати відповідні дані. В разі додавання нової послуги, необхідно відповідним чином скорегувати розподіл **загально-адміністративних витрат або із розрахунку на 1 грн. змінних витрат, або на 1-цю послугу, при умові, що ці дані можна спів ставити (га з га, літри з літрами).**

До таблиці заноситься лише та техніка, обладнання (в т.ч. навісне/причіпне (плуг, обприскувач, причеп), персонал, які беруть участь у надаванні *лише цієї* послуги. Як що автомобіль або інше обладнання/персонал, використовуються у різних послугах, його амортизаційні відрахування та змінні витрати заносяться до інших таблиць послуг, відповідно передбаченому виробничому навантаженню кілометраж/тони/га та інше⁹⁰.

1. Внесіть вартість техніки у таблиці "Обладнання".
2. Внесіть дані про персонал, розмір ставки та % завантаженості. В разі потреби - додайте нові строки, не забувайте перевіряти діапазон у строчці "Разом:".
3. Внесіть дані навантаження техніки. Дані з цієї таблиці не використовуються у розрахунку, але дозволяють побачити завантаженість по сезонах та корегувати бізнес-план відповідним чином⁹¹.

З Анкети на послугу вносьте відповідні дані у таблиці. В разі додавання нових витрат (введення нових строк) – перевіряйте, щоб значення попадало у діапазон відповідної функції sum (..).

Витрати на 1-цю беруться з паспортних даних техніки та практики. В разі використання паспортних даних зверніть увагу, що на виконанні с/г робіт, техніка у зміну використовується з коефіцієнтом 0,7-0,8⁹², т.я. для оранки, наприклад, трактору необхідно робити розвертання вкінці поля та витратити час на доїзд до місця роботи. Тому краще за все використовувати наявний досвід членів ІГ .

Також розмір собівартості можна взяти з технологічних карт, які можна отримати в Управлінні с/г розвитку, у місцевих фермерів, агрономів та інш. Важливо, щоб технологічна карта відповідала місцевим умовам. В разі використання технологічної карти – необхідно її надати у додатку із вказівкою джерела.

Крок 5. Заповнення "Реалізпрод членів"

Вкажіть ціну одиниці та заплановану кількість кожної продукції, яка буде реалізованою.

⁸⁹Розраховується для кожного виду діяльності окремо, в новій таблиці із присвоєнням їй нового імені.

⁹⁰ Більш зручним може бути об'єднання обладнання в одну послугу. Наприклад: оранка, обприскування, культивування трактором разом можна назвати "Надання технологічних послуг".

⁹¹ В разі розробки бізнес-плану для інвестора, зазначені дані впливають на щомісячний обіг коштів. Для 1-го року робиться помісячний.

⁹²Зазначена інформація також міститься у Технологічних картах або рекомендаціях НДІ.

Виробнича програма вираховується згідно наявних потужностей та технологічних даних техніки/технологічних карт/практичного досвіду.

Ціни беруться ринкові з корекцією на цінову політику СОК на початковому етапі (див. Маркетинговий план БП).

Згідно чинного законодавства, якщо СОК є платником ПДВ⁹³, він повинен сплатити цей податок з отриманих надходжень. Податок з фізичних осіб не утримується, т.я члени СОК отримують довідку № 3 ДФ у сільраді.

Крок 6. "Коштор проекту дж фінанси".

Розрахунок вартості проекту, обсяги спів фінансування кожного з учасників, перевірка розмірів внесків

1. З анкети "Загально-адміністративні витрати" внесіть витратні, необхідні для початку діяльності.
2. Перенесіть вартість техніки з таблиць послуг.
3. Заповніть таблицю "Інжиніринг проекту". Відповідні дані беруться з кожної послуги та загально-адміністративних.
4. Таблиця " Розподіл фінансування між учасниками проекту" заповнюється вручну.

Під кожною табличкою є звірка з загальною вартістю проекту (має бути "0").

⁹³ Платником ПДВ СОК може стати, якщо річний обіг коштів перевищує 300 000 грн., або він зареєструється добровільно.

CURRICULUM VITAE

ПРИЗВИЩЕ

ІМ'Я

ПО-БАТЬКОВІ

КОНТАКТИ:

тел: (+380 ____) _____, (+380 ____) _____
: ,

e-mail: _____

ДОМАШНЯ

АДРЕСА:

Дата та місце

народження

ОСВІТА

Навчальний заклад:

Період навчання:

початок _____ закінчення _____

Освітньо-

кваліфікаційний

рівень:

Напрямок/спеціальність:

Додаткові

професійні

навички⁹⁴:

Готовність до

переїзду в інший

регіон/мобільність

НАВЧАННЯ:

НАЗВА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ:	
КОРОТКИЙ ЗМІСТ/ПЕРЕВАГИ:	
КЕРІВНИК:	П.І.Б., посада, звання, контактні дані з номером телефону ⁹⁵

⁹⁴ Категорія водійських прав, курси, додаткові спеціальності по яких у вас є дипломи/сертифікати.

⁹⁵ Потенційний роботодавець може зв'язатися із вказаною особою з метою отримання незалежної оцінки випускника та інш.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ⁹⁶:

НАПРЯМ:	
КОРОТКИЙ ЗМІСТ:	
КЕРІВНИК:	П.І.Б., посада, звання, контактні дані з номером телефону
РЕЗУЛЬТАТ:	

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД РОБОТИ/СТАЖУВАННЯ/ПРАКТИКА⁹⁷:

ДАТА:	З ____ / ____ / ____ року – по ____ / ____ / ____
МІСЦЕ:	
РОБОТОДАВЕЦЬ/ ОРГАНІЗАТОР:	П.І.Б., посада контактної особи роботодавця/організатора, його дані з номером телефону
ПОСАДА:	
ЗМІСТ:	
РЕЗУЛЬТАТ:	

Володіння іноземними мовами: (оцініть від 1 до 5)

Мова	Читаю	Говорю	Пишу

Автор або співавтор друкованих робіт⁹⁸:
_____.

Переможець конкурсів: 1. _____
2. _____.

Суспільна робота: _____.

Хобі⁹⁹: _____.

Професійна мотивація¹⁰⁰: _____.

Інші навички:

1. Персональний комп'ютер¹⁰¹: _____

Додаткова інформація:

⁹⁶ В разі наявності. На кожен нову роботу заповнюється окрема таблиця.

⁹⁷ В разі наявності оберіть відповідний вид діяльності. Як що їх одночасно декілька – на кожний зробіть окремий.

⁹⁸ Назва роботи, назва видання, дата друкування, співавтори.

⁹⁹ Вказуйте також відповідні досягнення (наприклад спортивний розряд, перемоги у змаганнях/конкурсах тощо)

¹⁰⁰ Не більше 300 слів. Коротко опишіть чим і чому ви хочете займатися після закінчення ВНЗ. **ТИПОВА ПОМИЛКА:** не використовуйте фрази на кшталт "я завжди хотів допомогти селянам у їх роботі" або схожі! Ви повинні так промотивувати роботодавця щодо рівня ваших конкретних ПРОФЕСІЙНИХ навичок, щоб він захотів взяти на роботу саме вас.

¹⁰¹ Перелік програм та рівень володіння ними (користувач, професійно, програміст, інш.).

Доповідь до презентації проекту

Основною метою створення СОК є збільшення рівня доходів членів кооперативу за рахунок вигод з його організації. Напрямами діяльності кооперативу є:

- спільне використання техніки для обробітку земельних ділянок, а саме оранка, культивування, висаджування і збирання картоплі;
- збут сільськогосподарської продукції виробленої особистими селянськими домогосподарствами членами СОК "_____" (огірки, помідори, картопля);
- оптова закупівля і транспортування добрив та засобів захисту рослин від хвороб і шкідників з метою економії витрат на їх придбання.

Кооператив буде діяти на території _____ сільської ради. Кількість домогосподарств (ДГ) – членів СОК – _____, загальна кількість ДГ – _____ (_____ осіб).

Загальна кількість населення сільської ради становить _____ осіб, в тому числі _____ жінок, _____ чоловіків і _____ дитини віком до _____ років.

В ринкових умовах для багатьох виробників актуальною залишається необхідність диверсифікації каналів збуту виробленої продукції.

Тому нами було розроблено відповідний стратегічний бізнес-план з диверсифікації каналів збуту на найближчі три роки.

Відповідно до запропонованого плану розглянемо трішки детальніше його пункти:

1) Можливість нашому кооперативу як виробнику продати продукцію місцевим закладам громадського харчування, ресторанам. Перевага в таких продажах полягає в тому, що в цій ланці збуту немає посередників, і члени СОК самі будуть керувати процесом реалізації. Недолік полягає в тому, що тут можна продати лише частину від загальної товарної партії, на що слід витратити певну частину часу, але якщо налагодити постачання в інші подібні заклади, витрати себе виправдають.

2) Розташування торгівельних кіосків навколо автодоріг в найближчі роки стане ефективним місцем продажу як сезонної, так і поза сезонної продукції. Робота торгівельних кіосків знижує затрати на реалізацію продукції, транспортні витрати можуть бути меншими у порівнянні з іншими ринками збуту. Додатковим важливим фактором є формування постійних клієнтів і стабільність асортименту продукції.

За рахунок реалізації своєї продукції безпосередньо споживачу, члени СОК збільшать свої доходи на _____%.

3) Будівництво овочесховище є одним із пріоритетних напрямків розвитку СОК за умови стабільного функціонування кооперативу і розширення обсягів

товарної продукції. Завдяки тривалому зберіганню продукції, члени кооперативу зможуть її реалізовувати у найвигідніший сезон та збільшити свої доходи на ____%.

Вигоди від користування кооперативною технікою

Послуга	Ефект	
	грн.	% (інші одиниці)
Оранка, культивування		
Висаджування картоплі		
Збирання (викопування) картоплі		

На створення СОКу потрібні капітальні інвестиції в обсязі _____ грн, які будуть вносити майбутні члени СОК - особисті селянські домогосподарства.

Фінансування проекту здійснюватиметься виключно за рахунок пайових внесків, що будуть сплачувати ДГ - майбутні члени СОК.

Сума пайового внеску пропорційна потребам домогосподарств і складатиме для спільного використання техніки - _____ грн/га, збуту продукції - _____ грн/кг, оптової закупівлі добрив - _____ грн/кг.

СПИСОК ЕКСПЕРТІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЕКСПЕРТНОЇ КООПЕРАТИВНОЇ РАДИ

№	П.І.Б.	Посада	Контактна адреса	Контакти
1.	Гончаренко Владислав Васильович	професор Полтавського університету економіки та торгівлі Укоопспілки, доктор економічних наук, професор (м. Полтава) голова Полтавської ліги кредитних спілок	36039, м. Полтава, вул. Шевченка, 66а	050 634 26 59, (0532) 56-19-43, 50-01-23, 65-17-80 vlad_gonch@inbox.ru
2.	Метелиця Володимир Михайлович	В.о. директора Зав. кафедри обліку в бюджетних установах ТДВ «Інститут обліку і фінансів»		+ 38 096 726 26 75, metelytsya@faaf.org.ua
3.	Зіновчук Віталій Володимирович	директор Науково-інноваційного інституту економіки та агробізнесу Житомирського національного агроекологічного університету, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (м. Житомир)	10008, м. Житомир, Старий бульвар, 7	096 222 3742 zinovchuk@yahoo.com
4.	Кононенко Василь Парфенійович	Виконавчий директор Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України	01042 м. Київ, вул. Патріса Лумумби, 21	095 333 5242, 067 595 0202, agroreforms@gmail.com
5.	Молдаван Любов Василівна	Д.е.н., гол. наук. співроб. Відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі ДУ Інститут економіки та прогнозування НАНУ, ген. директор "Центру аграрних реформ"	Київ, 01001, вул. Панаса Мирного, 26	050 544 4940, agroreforms@yahoo.com
6.	Пантелеймоненко Андрій Олексійович	Директор Полтавського регіонального центру досліджень та сприяння розвитку кооперації, доктор економічних наук, професор (м.Полтава)	м. Полтава, вул. Коваля, 3	050 942 36 19 panandriy@ukr.net
7.	Ткачук Вадим Анатолійович	експерт з аграрних питань Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад	04053 м.Київ вул.Артема,73	044-585-90-12 067 230-05-99 vassr@vassr.org
8.	Бойко Ірина Василівна	начальник відділу врегулювання відносин власності, правового та кадрового забезпечення	м.Кіровоград, вул. Тимірязєва, 84	0522 24-63-06, 0994693605 agro2000@ukr.net
9.	Величко Олександр Петрович	завідувач кафедри менеджменту і права, директор Регіонального навчально-практичного центру розвитку сільських територій	49600, г. Днепропетровск, ул. Ворошилова, 25	olvel@ukr.net

№	П.І.Б.	Посада	Контактна адреса	Контакти
		Дніпропетровського державного аграрного університету		
10.	Коваль Олександр Миколайович	заступник начальника управління – начальник відділу розвитку сільської місцевості, підприємництва та охорони праці Департаменту агропромислового розвитку Запорізької облдержадміністрації	69107, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 164	061 224 61 01 095 497 99 34 ukrsel@ukr.net
11.	Кравченко Оксана Іванівна	Полтавська державна аграрна академія, доцент кафедри технології переробки продукції тваринництва	вул. Сковороди 1/3 Полтава, Україна, 36003	05322 22791 +38 050 9386735 oksanakravchenko@ukr.net
12.	Стогній Володимир Володимирович	консультант в Канадійському проєкті "Підвищення конкурентноспроможності молочного сектору України"	вул. Ветеранів 75 А, м. Апостолове Дніпропетровська обл.	stogniy63@ukr.net
13.	Сергієнко Владислав Олексійович	Голова Запорізького СУСОКУ, Фермерське Господарство «Орбіта» Запоріжжя	вул. Вороніна, 19-а, кв. 96, м. Запоріжжя, 69120	+380504549009, +380612674231 pochta_sergienko@list.ru
14.	Слободяник Іван Леонідович	Генеральний директор Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (скорочена назва – Укрдержфонд)	м.Київ, вул. Олени Теліги 8,каб 58	ivanslobodianyuk@gmail.com
15.	Супрун Андрій Григорович	Керуючий партнер SGR Консалтинг	м.Київ, Бесарабська пл. 9/1, оф. 3	andrey.suprun@gmail.com
16.	Денис Полтавець	Координатор з підтримки СОКів проєкту ПР ООН "МРГ-II"	вул. Еспланадна, 20, Київ	denis.poltavets@undp.org
17.	Владислав Карпенко	Спеціаліст з організацій виробників Проект USAID АгроІнвест	вул. Володимирська, 4, 2-й поверх, Київ 01025	044 232-9755 +38 (050) 598-0251 vkarpenko@agroinvest.org.ua
18.	Віктор Терес	Президент МБО "Добробут громад"	вул. Трутенка 3, Офіс № 4, Київ, 03022, Україна	(044) 490-7629 Viktor.Teres@heifer.org.ua